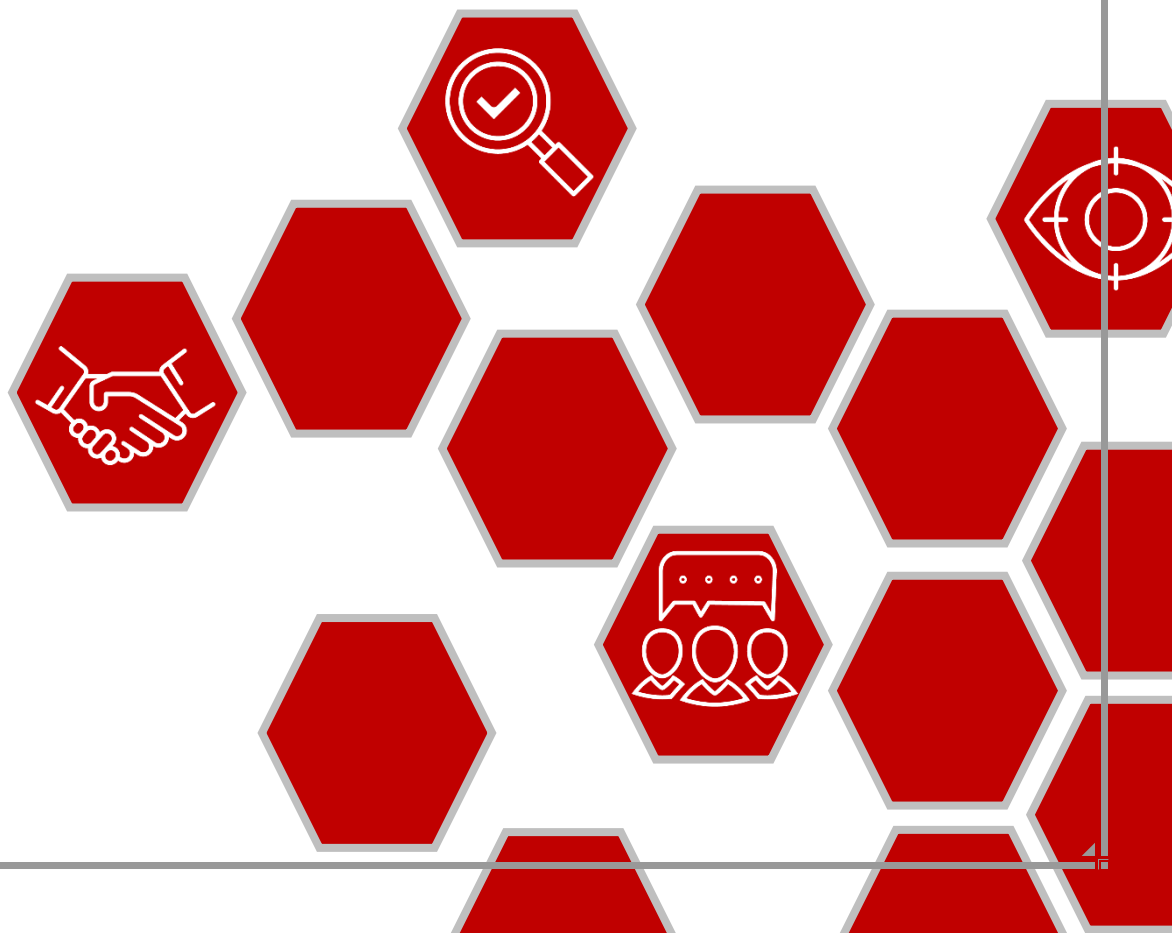

Gmina
RYCZYWÓŁ

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU
OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE
GMINY RYCZYWÓŁ**

RYCZYWÓŁ, 2023

Spis treści

Słowniczek pojęć	3
Charakterystyka Gminy Ryczywół	4
Informacje podstawowe	4
Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Ryczywół.....	6
Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Ryczywół	10
Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	14
Metodyka prac przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Ryczywół 14	
Podział Gminy Ryczywół na jednostki analityczne	16
Wybór wskaźników służących dokonaniu analizy wskaźnikowej wskazanych jednostek analitycznych.	20
Analiza wskaźnikowa Gminy Ryczywół	24
Sfera społeczna	24
Sfera gospodarcza	41
Sfera środowiskowa.....	48
Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	53
Sfera techniczna	60
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	64
Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.....	66

Słowniczek pojęć

REWITALIZACJA – rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji¹.

OBSZAR ZDEGRADOWANY – obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego możliwe jest tylko w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska².

OBSZAR REWITALIZACJI – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic³.

---

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.).

² J. w.

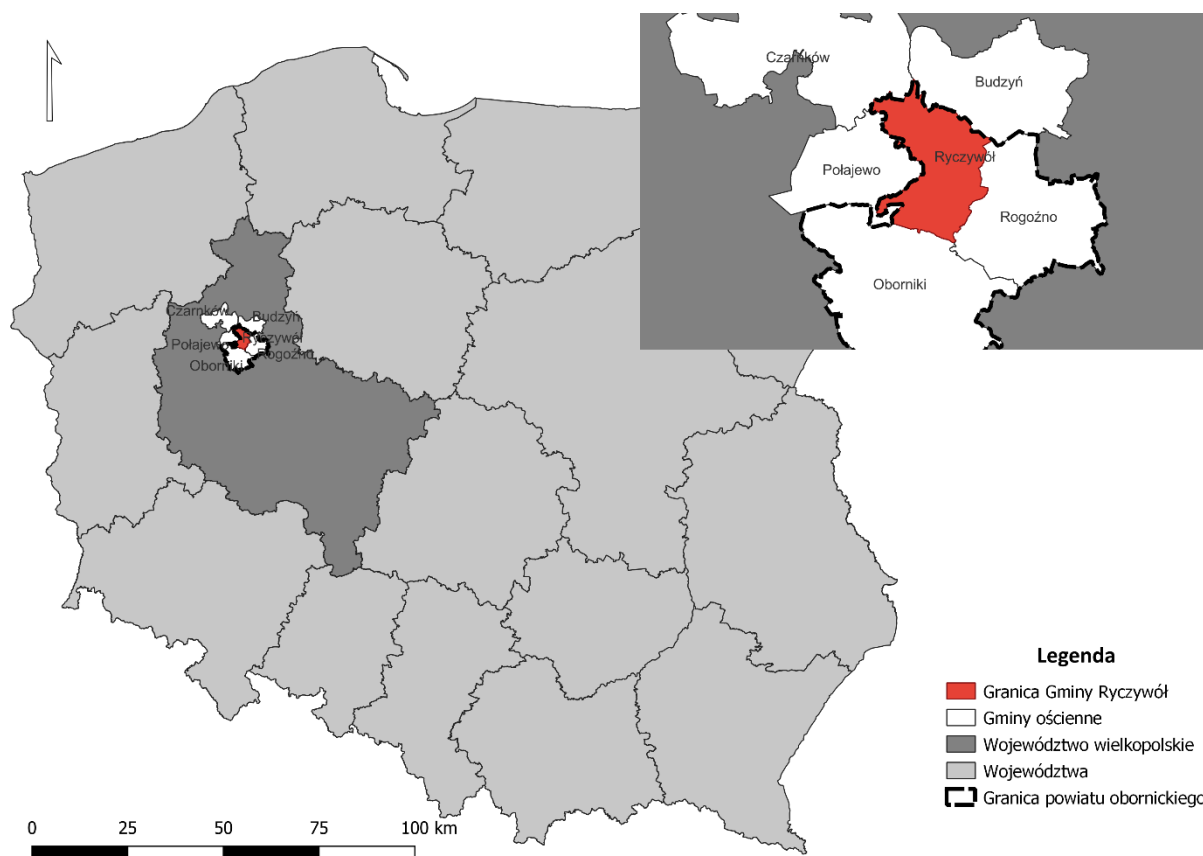
³ J. w.

Charakterystyka Gminy Ryczywół

Informacje podstawowe

Gmina Ryczywół jest gminą wiejską położoną w granicach powiatu obornickiego w województwie wielkopolskim. Gmina zlokalizowana jest w północnej części powiatu oraz województwa, sąsiadując z gminami:

- od północy: Budzyń (powiat chodzieski) i Czarnków (powiat czarnkowsko-trzcianecki),
- od wschodu: Rogoźno (powiat obornicki),
- od południa: Oborniki (powiat obornicki),
- od zachodu: Połajewo (powiat czarnkowsko-trzcianecki).

Rysunek 1 Położenie Gminy Ryczywół na tle powiatu obornickiego i województwa wielkopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Zgodnie z danymi zgromadzonymi przez Główny Urząd Statystyczny, Gminę Ryczywół na koniec 2022 roku zamieszkiwało 6 835 mieszkańców. Gmina zajmuje powierzchnię 154,54 km². Zważając na to, iż powiat obornicki składa się jedynie z trzech gmin, mieszkańcy Gminy Ryczywół stanowią 12% ludności powiatu. Nie zmienia to jednak faktu, iż Gmina Ryczywół jest zdecydowanie najmniejszą jednostką w powiecie i jako jedyna posiada status gminy wiejskiej. Gmina charakteryzuje się również niską gęstością zaludnienia, kształtującą się na poziomie ok. 45 os/km².

Gmina Ryczywół podzielona jest na 14 sołectw: Ninino, Gorzewo, Wiardunki, Ludomy, Zawady, Piotrowo, Skrzetusz, Tłukawy, Gościejewko, Radom, Dąbrówka Ludomska, Łopiszewo, Lipa i Ryczywół. Najludniejszymi miejscowościami na terenie Gminy jest Ryczywół (2 310), Lipa (702) oraz Gorzewo (599).

Rysunek 2 Mapa Gminy Ryczywół

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Ryczywół

POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

Gmina Ryczywół charakteryzuje się ograniczoną dostępnością. Przez teren Gminy przebiega jedna droga wojewódzka nr 178 relacji Wałcz-Oborniki. Na terenie Gminy droga biegnie w kierunku północno-zachodnim od Obornik przez sołectwo Ludomy w kierunku Połajewa. Sieć drogową na terenie Gminy uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne. Ryczywół od ośrodka powiatowego – Obornik dzieli 20 km, co przekłada się na odległość czasową wynoszącą ok. 23 min podróży samochodem. Z kolei od ośrodka wojewódzkiego – Poznań, Ryczywół dzieli 60 km, co przekłada się na odległość czasową wynoszącą ok. 1h podróży samochodem.

Niedaleko zachodniej granicy Gminy biegnie droga ekspresowa S11 docelowo łącząca Piekary Śląskie z Kołobrzegiem. Dojazd z Ryczywołu do trasy S11 zajmuje ok 12 min. Przebieg trasy znacząco zwiększa dostępność Gminy, bez naruszania jej wiejskiego krajobrazu.

Przez Gminę przebiega linia kolejowa nr 236 relacji Wągrowiec – Bzowo Goraj. Linia w większości jest niezelektryfikowana, a jej wykorzystanie jest marginalne. Stacja w Ryczywole pełniła rolę stacji osobowej oraz towarowej. Funkcjonowanie linii umożliwiało mieszkańcom Gminy odbycie podróży do okolicznych ośrodków miejskich np. Rogoźna Wielkopolskiego. Obecnie, w ramach Programu Uzupełnienia Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej + planowana jest modernizacja linii na odcinku Czarnków – Rogoźno – Wągrowiec. Realizacja zadania przywróciłaby połączenia kolejowe do Gminy Ryczywół, będąc jednocześnie alternatywą dla transportu samochodowego.

Gmina Ryczywół jest oddalona o 59 km od portu lotniczego Poznań-Ławica im. Henryka Wieniawskiego (co przekłada się na odległość czasową wynoszącą ok. 59 min podróżując samochodem).

POWIĄZANIA JEDNOSTEK OSADNICZYCH

Poszczególne elementy systemu osadniczego powiązane są relacjami stanowiącymi podstawę dla wzajemnych oddziaływań. Największą miejscowością w Gminie jest Ryczywół, pełniący funkcje siedziby władz samorządowych oraz skupiający większość usług lokalnych.

Mimo, iż Ryczywół jest najmniejszym ośrodkiem gminnym w powiecie, wciąż wyróżnia się w strukturze osadniczej Gminy. Miejscowość nadal posiada miejski charakter, o czym świadczy obecność rynku, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej czy nagromadzenie usług. Ryczywół posiada przestrzennie określone centrum, będące historyczną tkanką urbanistyczną skupiającą funkcje mieszkaniowo-usługowe, w tym z zakresu usług: społecznych, edukacyjnych, finansowych, medycznych, czy handlowych.

Ryczywół nie stanowi jednak ośrodka konkurencyjnego dla pozostałych gmin powiatu obornickiego. Dwa pozostałe ośrodki są zdecydowanie większe, co za tym idzie dysponują bardziej rozbudowaną ofertą spędzania czasu wolnego czy dostępem do usług wyższego rzędu. Ryczywół jest również potencjalnie narażony na dotknięcie zjawiskiem „drenażu mózgow”, polegającym na masowym opuszczaniu miejscowości dotychczasowego zamieszkania, celem podjęcia pracy na wyspecjalizowanym stanowisku pracy w większym ośrodku miejskim. Zjawisko to poprzez znaczne ograniczanie kapitału społecznego jakim dysponuje jednostka samorządu terytorialnego dąży do dalszego ograniczania procesów rozwojowych.

Zwartość powiatu, w tym bliskość i dostępność komunikacyjna powodują, iż mieszkańcy mogą się przemieszczać między gminami w ramach codziennych dojazdów do pracy czy szkoły. Migracje mieszkańców występują zatem głównie między Gminą, a najbliższymi ośrodkami o randze wojewódzkiej: Poznaniem czy Bydgoszczą.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, Ryczywół zaliczony został do wiejskiego obszaru funkcjonalnego, w ramach gmin wiejskich wymagających wsparcia procesów rozwojowych. Obszar ten obejmuje jednostki zlokalizowane poza granicami miejskich obszarów funkcjonalnych, tym samym nie będące pod bezpośrednim wpływem oddziaływania rozwojowego biegunów wzrostu. W planie zaznacza się potrzebę wsparcia procesów rozwojowych w ramach wiejskich obszarów funkcjonalnych. Gmina Ryczywół wskazana została również jako obszar ochrony gleb dla celów produkcji rolnej, co świadczy o dużym potencjale rolniczym Gminy. Problemy rozwojowe Gminy potwierdzone zostały również poprzez zaliczenie jej do obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych. Plan wojewódzki wśród głównych determinant takiej sytuacji wyróżnia niski dostęp do usług, przede wszystkim zaś usług społecznych w zakresie zdrowia czy edukacji oraz niską dostępność transportową do ośrodka wojewódzkiego.

POWIĄZANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Gmina Ryczywół położona jest na pograniczu dwóch jednostek fizjograficznych, co zauważalne jest w jej krajobrazie. Południowo-zachodnie krańce Gminy należą do makroregionu Doliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, mezoregionu Kotliny Gorzowskiej. Jest to szeroka dolina, która we wschodniej części rozwidła się na doliny rzeczne Warty i Noteci rozdzielone międzyrzeczem. W rejonie międzyrzeczca obserwować można glacialfluwalną rzeźbę terenu: z wysokimi, rozległymi terasami zalewowymi, licznymi wydłami oraz niewielkimi jeziorkami wytopiskowymi. Zdecydowana większość obszaru Gminy położona jest jednak w mezoregionie Pojezierza Chodzieskiego. Zachodnia część Pojezierza Chodzieskiego pokryta jest lasami. Region ten ma charakter rolniczy, z widocznymi walorami turystycznymi. Wśród powierzchniowych utworów geologicznych dominują gliny zwałowe, piaski i żwiry polodowcowe. Na ich podstawie wykształcają się gleby brunatne lub pseudobielicowe, cechujące się umiarkowaną żyznością.

Gmina Ryczywół charakteryzuje się dobrymi warunkami do rozwoju rolnictwa. Głównym problemem w tym zakresie jest nadmierne zakwaszenie gleb. Ponadto na terenie Gminy występują udokumentowane złoża kopalin: kruszyw naturalnych i torfów.

Według danych GUS za 2022 r. lasy w Ryczywole zajmowały 3 374,06 ha, co przekłada się na lesistość w Gminie wynoszącą niespełna 22%. Największe zwarte kompleksy leśne występują w południowych krańcach Gminy, w pobliżu miejscowości: Ludomicko, Chlebowo, Lipa i Dąbrówka Ludomska.

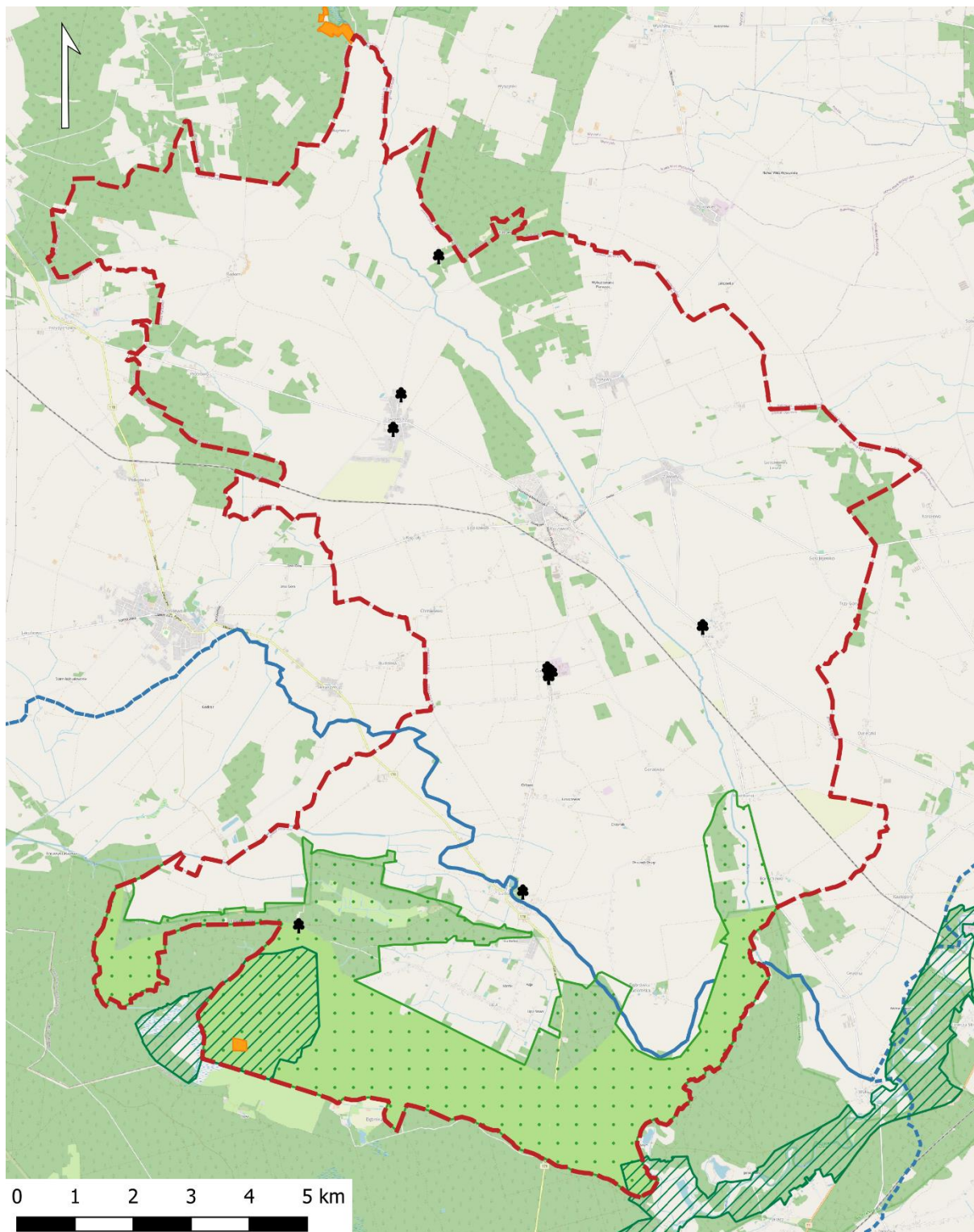
Wśród obszarowych form ochrony przyrody ustanowionych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w granicach Gminy Ryczywół znajdują się następujące:

- Rezerwat przyrody Bagno Chlebowo – największy w Polsce kompleks torfowiskowy, którego łączna powierzchnia wynosi ok. 300 ha. Rezerwat położony jest w obrębie Puszczy Noteckiej, nieopodal wsi Chlebowo. Unikatowe warunki przyrodnicze stanowią siedlisko idealne dla wielu zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, m.in.: żmii zygzakowatej, bobra, żurawia, wrzosa pospolitego czy wełnianki. Rezerwat został powołany w 1959 r., nie posiada on jednak ustanowionego planu ochrony;

- Obszar chronionego krajobrazu Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka – obszar w granicach Pojezierza Chodzieskiego chroniący unikatowe krajobrazy przełomów rzek, meandrów oraz licznych, wąskich rynien polodowcowych wraz z wykształconymi jeziorami przepływowymi. Ochroną objęte są również okresowo zalewane łąki wraz z trzcinowymi szuwarami, jak i lasy dębowo-grabowe;
- Obszar chronionego krajobrazu Puszcza Notecka – jest to obszar w ponad 80% pokryty lasami zlokalizowany w granicach Pojezierza Poznańskiego i Kotliny Gorzowskiej. Obszar ten wyróżnia się obserwowanym krajobrazem leśnym, który został sztucznie wprowadzony na rozległe, piaszczyste wydmy. Wśród elementów krajobrazu szczególnie przykuwających uwagę należy wymienić jeden z największych w Europie kompleksów wydm śródlądowych, dolinę rzeki Miały, a także obecność wielu gatunków zwierząt, m.in.: wilka czy bobra;
- Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura2000 Bagno Chlebowo – obszar zlokalizowany w południowej części Gminy, w granicach obrębu ewidencyjnego Ludomicko;
- Obszar specjalnej ochrony siedlisk Natura2000 Dolina Wełny – obszar obejmujący ochroną dolny, silnie meandrujący odcinek Wełny aż do jej ujścia do Warty. Na obszarze występują liczne zalesienia, niewielkie eutroficzne starorzecza i przybrzeżne łąki, które stanowią naturalne środowisko występowania licznych gatunków zwierząt;
- Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Notecka – unikalny obszar Puszczy Noteckiej stanowi obszar ochrony dla 25 gatunków ptaków, w tym m.in.: bociana czarnego, dzięcioła czarnego, puchacza Bubo.

W Gminie Ryczywół znajduje się 12 pomników przyrody ożywionej (drzewa), nie występują pomniki przyrody nieożywionej.

Legenda

Granica Gminy Ryczywół	Specjalne obszary ochrony siedlisk	Obszary chronionego krajobrazu
Granice mezoregionów	Obszar specjalnej ochrony ptaków "Puszcza Notecka"	Rezerваты przyrody
		pomniki przyrody

Rysunek 3 Formy ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Ryczywół

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Jednym z podstawowych czynników wpływających na rozwój jednostek samorządu terytorialnego jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian. Gmina Ryczywół jest najmniej licznie zamieszkiwaną gminą w powiecie obornickim. Jej mieszkańcy stanowią bowiem jedynie 12% ludności powiatu.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego za lata 2018-2022 wskazują na stopniowy, bardzo powolny ubytek ludności w powiecie obornickim. W Ryczywole średnia dynamika zmian liczby ludności w analizowanym okresie wynosiła 98,3%, będąc znacznie niższą niż średnia powiatowa wynosząca 99,6%. W pozostałych gminach powiatu odnotowano mniejsze ubytki ludności. W Rogoźnie dynamika osiągnęła wartość 99,5%, z kolei w Obornikach 99,99% (ubytek jedynie 4 mieszkańców w analizowanym okresie). Prognoza liczby ludności gmin na lata 2017-2030 przedstawiona przez GUS zakładała tendencję wzrostową w Gminie Ryczywół, która skutkować by miała osiągnięciem liczby 7 509 mieszkańców w 2030 roku. W Gminie obserwuje się jednak stałą tendencję spadkową, skutkującą osiągnięciem 6 835 mieszkańców na koniec 2022 roku (oczekiwana liczba wg prognozy GUS: 7 453).

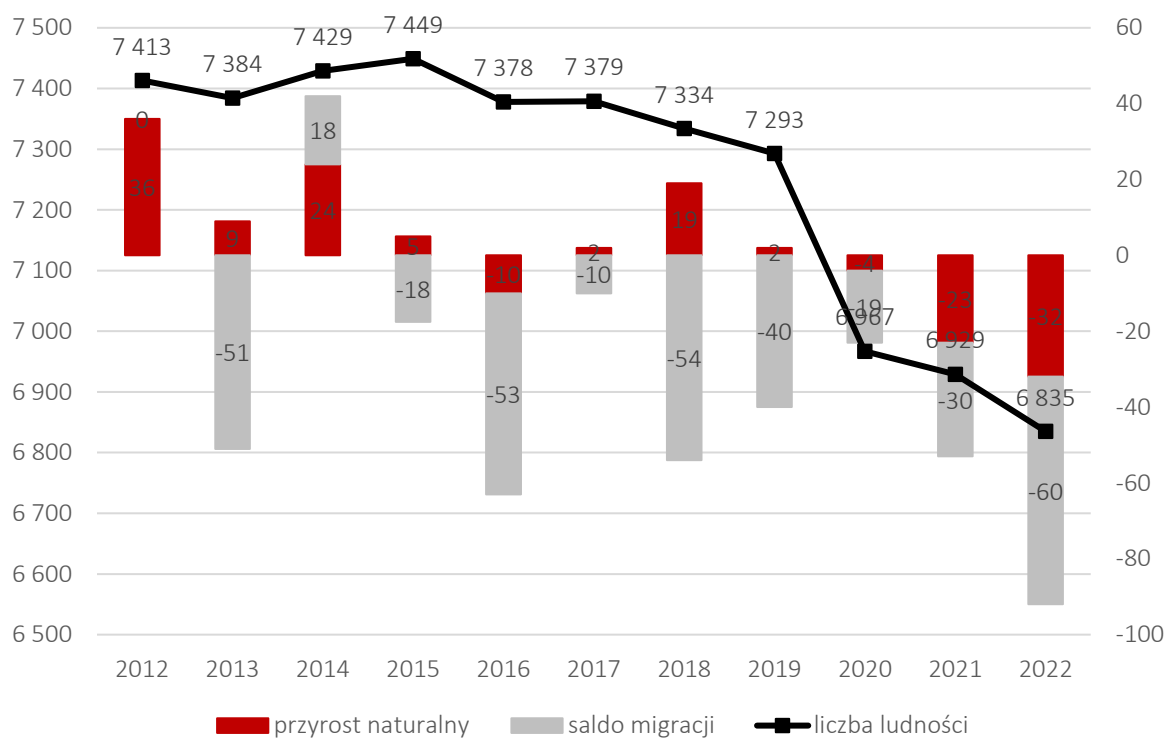
Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności w latach 2018-2022 w gminach powiatu obornickiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Zmiany liczby ludności w powiecie obornickim w latach 2018-2022

JST	2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022 r.	średnia dynamika
Powiat obornicki	59 858	59 825	59 180	59 164	58 988	100%	99,6%
Oborniki	34 157	34 179	34 163	34 181	34 153	58%	100,0%
Rogoźno	18 367	18 353	18 050	18 054	18 000	31%	99,5%
Ryczywół	7 334	7 293	6 967	6 929	6 835	12%	98,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując zmiany zachodzące w liczbie ludności Gminy w ostatniej dekadzie uwiadcniają się negatywne trendy, zwłaszcza w przypadku salda migracji, które określa różnicę między liczbą osób osiedlających się w gminie, a liczbą osób opuszczających gminę. Saldo migracji osiągnęło dodatni poziom jedynie w 2014 roku, z kolei w roku 2012 było ujemne (wartość 0). W pozostałych latach osiągało wartość ujemną mieszczącą się w przedziale od -10 do -60 osób w ciągu roku. Oznacza to, iż w przypadku roku 2013 oraz lat 2015-2022 więcej osób wyprowadzało się z Gminy Ryczywół, niż decydowało w niej osiedlić. Tym samym należy stwierdzić, iż Gmina nie jest postrzegana jako atrakcyjne miejsce do życia. Gwałtowny spadek liczby ludności odnotowano w latach 2019-2020, kiedy ubyło ponad 300 mieszkańców. Sytuacja ta może być powiązana zarówno z wybuchem pandemii Covid-19 jak i spadkiem przyrostu naturalnego, który począwszy od 2020 roku stale osiąga wartości ujemne. W latach 2012-2015 oraz 2017-2019 dodatni przyrost naturalny chociaż w pewnym stopniu kompensował ubytek liczby ludności związany z osiąganym ujemnym saldem migracji. Zważając na liczne emigracje osób młodych z terenu Gminy, spada również dzietność, co doprowadziło do uzyskania ujemnego poziomu przyrostu naturalnego. To z kolei doprowadziło do znacznego przyspieszenia procesu wyludniania się Gminy Ryczywół obserwowanego począwszy od 2020 roku. Omawiane zmiany demograficzne przedstawia poniższy wykres.

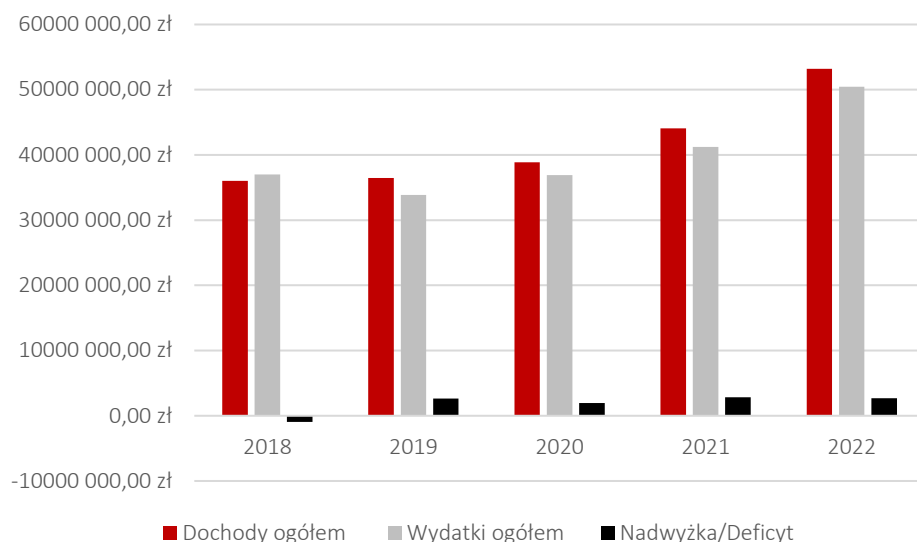
Rysunek 4 Zmiany liczby ludności w Gminie Ryczywół w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

SYTUACJA EKONOMICZNA

W latach 2018-2022 wysokość dochodów do budżetu Gminy Ryczywół wzrosła z ponad 36 mln zł do ponad 53 mln zł. Wraz ze wzrostem dochodów rosły też wydatki z budżetu, które w roku 2018 wynosiły niespełna 37 mln, a w roku 2022 nieco ponad 50 mln zł. Gmina w analizowanym okresie prowadzi budżet zbilansowany, zakładający wydatkowanie posiadanych funduszy. Z wyjątkiem roku 2018, zawsze osiągnano nadwyżkę budżetową. Porównując zmiany rok do roku, każdorazowo wzrastał budżet jakim dysponowała Gmina. Znaczący wzrost wydatków obserwuje się z kolei począwszy od 2021 roku, co obrazuje poniższy wykres.

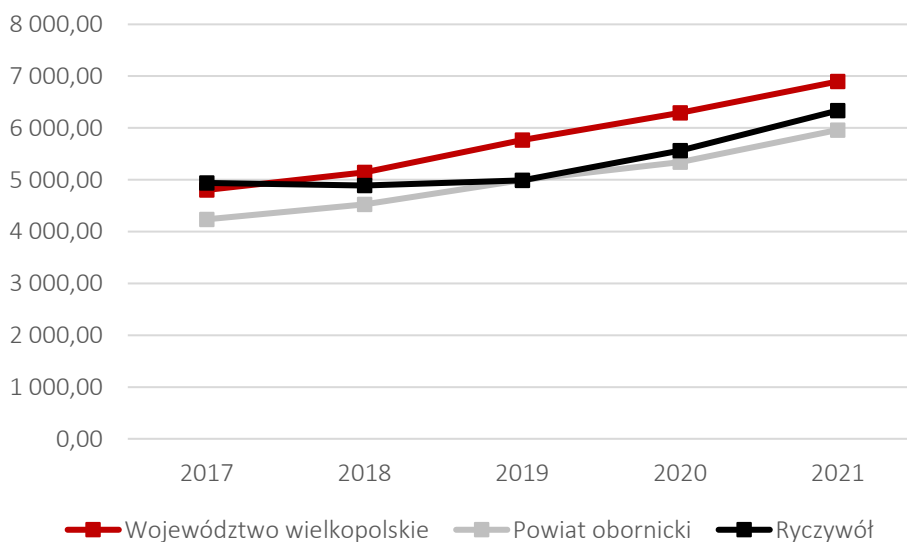

Rysunek 5 Wysokość dochodów i wydatków Gminy Ryczywół w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Celem porównania poziomu zamożności gminy względem innych jednostek, poziom jej dochodów odnosi się do liczby mieszkańców. Analizując sytuację Gminy Ryczywół zauważyć można, iż dysponuje ona mniejszymi dochodami w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwo wielkopolskie, natomiast wyższymi niż powiat obornicki. Ponadto, różnica w poziomie dochodów między Gminą Ryczywół a województwem wielkopolskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca maleje, co jest zjawiskiem korzystnym. We wszystkich analizowanych jednostkach widoczny jest wzrost dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, jednak najwyższą dynamiką cechuje się Gmina.

Rysunek 6 Dochody Gminy Ryczywół na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 na tle powiatu obornickiego i województwa wielkopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując powyższy wskaźnik należy jednak mieć na uwadze, że na jego wzrost wpływa nie tylko wzrost dochodów do budżetu Gminy, lecz również spadek liczby mieszkańców.

WNIOSKI Z DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH

Polityka przestrzenna Gminy Ryczywół prowadzona jest głównie w oparciu o Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ryczywół (dalej: Studium), przyjęte uchwałą nr XXII/187/2020 Rady Gminy Ryczywół z dnia 4 grudnia 2020 r.

Studium wśród kierunków poza wyznaczeniem ogólnych zasad prowadzenia polityki przestrzennej i gospodarowania przestrzenią, dokonuje strefowania Gminy w ujęciu przestrzenno-funkcyjnym. Tym samym w centralnej części Gminy (miejscowość Ryczywół) wyznaczona została strefa procesów urbanistycznych, jako obszar o naturalnych predyspozycjach do dalszego rozwoju funkcji mieszkaniowej, gospodarczej i usługowej. Jest to obszar cechujący się najwyższą intensyfikacją zachodzących procesów urbanistycznych. Następnie wyznaczona została strefa mieszkalno-rekreacyjna, skupiona w południowej części Gminy (sołectwa: Ludomy, Lipa, Dąbrówka Ludomska). Są to głównie tereny, na których rozwija się zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, stopniowo uzupełniana o podstawowe usługi społeczne. Kolejno wyznaczona została strefa mieszkalno-rolnicza, która charakteryzuje się ekstensywną zabudową, w tym zabudową zagrodową. Jest to strefa, w ramach której planuje się intensyfikację produkcji rolnej, a także rozwój zabudowy mieszkaniowej poprzez jej dopełnianie. Oddzielne strefy zostały wyznaczone dla terenów przyrodniczych. Tym samym jedną ze stref stanowi dolina rzeki Flinty, wyznaczona jako tereny o przeznaczeniu rekreacyjnym. Strefa leśna obejmuje z kolei południowe krańce Gminy, w tym obszary objęte prawną ochroną. Są to miejsca o przeznaczeniu rekreacyjno-wypoczynkowym z ograniczeniami wprowadzonymi przez ustanowienie prawnych form ochrony przyrody.

Studium stanowi wyznacznik do tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są podstawą systemu planowania przestrzennego na terenie gmin i stanowią akty prawa miejscowego. Według stanu na koniec 2022 roku na terenie Gminy Ryczywół obowiązywało 14 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z których 4 zostały podjęte przed 2003 r.

Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodyka prac przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Ryczywół

ETAPY PRAC

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół oraz zawarta w niej procedura delimitacji, opracowana została w sposób spełniający wymogi *ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 485., ze zmianami) dalej: ustawa o rewitalizacji*. Podczas opracowywania procedury delimitacji, korzystano także z wytycznych i rekomendacji zawartych w publikacji „Delimitacja – krok po kroku” zrealizowanej przez zespół pracowników Instytutu Rozwoju Miast pod redakcją Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa⁴.

Przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół metodyka, zakładała czteroetapowy system pracy, który przedstawiony został na poniższym schemacie.

⁴ Opracowanie zrealizowane przez Instytut Rozwoju Miast na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa, Departamentu Polityki Przestrzennej w ramach umowy nr DPP-U-POWER-173/16, której przedmiotem było: Opracowanie merytoryczne publikacji z zakresu diagnozy i delimitacji obszarów zdegradowanych, ISBN 978-83-7610-653-3

METODA WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO PRZY UŻYCIU WSKAŹNIKA SYNTETYCZNEGO

Z uwagi na fakt, że dobrane wskaźniki przedstawiane są w różnych jednostkach i przedziałach, ich porównywanie oparte na jednowymiarowych zasadach statystycznych pozostaje utrudnione. W przypadku analizy zjawisk złożonych, które opisuje się więcej niż jedną zmienną pojawiają się problemy, jakie nie występują w analizach prostych dla jednej zmiennej.

Dlatego też, podstawą analizy wielowymiarowej jest **wskaźnik syntetyczny**, który pozwala na porównanie poszczególnych mierników i otrzymanie jednego wskaźnika poziomu rozwoju obszaru. Jest to możliwe dzięki standaryzacji różnych zmiennych niezależnie od ich rodzaju, znaku, wielkości i jednostek.

Standaryzacja danych służy sprowadzeniu zmiennych o różnej wartości i jednostkach do wzajemnej porównywalności. Wiąże się ona również z ustaleniem kierunku wpływu każdego ze wskaźników, czyli określeniem czy dany wskaźnik jest stymulantą, czy destymulantą. W przypadku stymulanty, wzrost wskaźnika oznacza pozytywny rezultat dla badanego zjawiska, natomiast w przypadku destymulanty – wzrost wartości zmiennej świadczy negatywnie o zjawisku.

Z tego względu, w celu standaryzacji wskaźników posłużono się metodą wyrażoną wzorem:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j}, \text{ gdy zmienna jest stymulantą lub}$$
$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j} * (-1), \text{ gdy zmienna jest destymulantą,}$$

gdzie:

t_{ij} – standaryzowana wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i,

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i,

$\bar{x}_j$ – średnia arytmetyczna wskaźnika j,

W ten sposób wartości większe od średniej dla całej Gminy po standaryzacji będą przyjmowały wartość dodatnią (korzystniejszą dla danej jednostki analitycznej), natomiast wartości mniejsze od średniej – wartość ujemną (niekorzystną dla danej jednostki analitycznej). Im niższa jest wartość standaryzowanego wskaźnika tym poziom koncentracji negatywnego zjawiska w danej jednostce analitycznej jest większy.

Ostatnim etapem wyznaczenia wskaźnika syntetycznego jest obliczenie średniej arytmetycznej zestandaryzowanych zmiennych dla każdej z badanych sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Wartość wskaźnika syntetycznego odpowiada na pytanie, czy dana jednostka analityczna znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą

o pozytywnym obrazie zjawisk w danej jednostce, natomiast niskie ukazują koncentrację zjawisk kryzysowych. W celu uzyskania wartości wskaźnika syntetycznego posłużono się wzorem:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk dla jednostki analitycznej i ,

n – liczba wskaźników,

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i .

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone mogą zostać wszystkie te jednostki analityczne, których wskaźnik syntetyczny jest ujemny (mniejszy niż 0) w sferze społecznej oraz w co najmniej jednej z pozostałych sfer. Im niższe wartości przyjmuje wskaźnik syntetyczny tym poziom negatywnych zjawisk w danej sferze jest większy.

Spśród wyznaczonych obszarów zdegradowanych wytyczono obszar rewitalizacji, który zgodnie z wymogami ustawy o rewitalizacji, **nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.**

Podział Gminy Ryczywół na jednostki analityczne

Zgodnie z przedstawioną w powyższym rozdziale metodyką prac, przyjętą w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych, etap pierwszy dotyczył podziału Gminy na niepodzielne jednostki analityczne, stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i społecznym. Takie działanie umożliwiło zebranie i przetworzenie, a w kolejnym kroku zagregowanie danych opisujących sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. Wyznaczone w procesie delimitacji jednostki analityczne odzwierciedlają specyfikę danego terenu, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji dominującej, a także sposobu zagospodarowania przestrzennego. Ważnym było również, aby w trakcie dokonywania podziału, uwzględnić intensywność użytkowania danego obszaru. Tak wypracowany podział sprawił, że dokonana w kolejnych etapach porównawcza analiza wskaźnikowa, przeprowadzona została w sposób uwzględniający zróżnicowanie przestrzenne Gminy.

Dokonując podziału Gminy Ryczywół na jednostki analityczne zdecydowano się częściowo wykorzystać istniejący podział na obręby ewidencyjne. W przypadku trzech największych pod względem powierzchni obrębów ewidencyjnych: Ryczywół, Ludomy oraz Ludomicko zdecydowano się na wprowadzenie dalszego podziału. Obręb Ryczywół jest zamieszkiwany przez ponad 30% mieszkańców. Zgodnie z ustawą, taka jednostka nie mogłaby zostać zaliczona do obszaru rewitalizacji, dlatego też dokonano podziału na dwie mniejsze jednostki: Ryczywół południe i Ryczywół północ. Podziału tego dokonano na podstawie historycznego kształtowania się zabudowy miejscowości, gdzie jednostka Ryczywół południe obejmuje swoim zasięgiem całą historyczną część Ryczywołu wraz z najważniejszymi zabytkami i pierwotnym układem urbanistycznym. Jednostka Ryczywół północ obejmuje z kolei nowopowstałą zabudowę, tworzącą zwarte

osiedla z zabudową wielorodzinną i jednorodziną. Obręb Ludomy stanowił jednostkę największą pod względem zajmowanej powierzchni. Ze względu na znaczącą powierzchnię jednostki nie cechowała się ona jednorodnością w kontekście występujących powiązań funkcjonalno-przestrzennych. Podziału dokonano w oparciu o przebieg drogi wojewódzkiej, która stanowi barierę przestrzenną. Wydzielone zostały jednostki Ludomy zachód oraz Ludomy wschód. W przypadku obrębu Ludomicko, podział został dokonany ze względu na znaczącą powierzchnię obszaru, a także obecność powierzchniowych form ochrony przyrody wpływających na możliwość użytkowania gruntów. Wydzielone tym samym zostały jednostki Ludomicko i Chlebowo. Ostatecznie na terenie Gminy zostały wyodrębnione 22 jednostki analityczne.

Dane wyjściowe, które przyporządkowano dla ulic położonych na obszarze kilku jednostek analitycznych (np. ulice stanowiące granice pomiędzy jednostkami), podzielono statystycznie na podstawie szacunkowego udziału zabudowań mieszkalnych należących do konkretnej jednostki. Wykaz jednostek analitycznych wraz z miejscowościami i ulicami wchodzącymi w ich skład, zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 2 Jednostki analityczne wyznaczone w Gminie Ryczywół

LP	Jednostka analityczna	Wykaz ulic/miejscowości
1.	Ryczywół południe	Łopiszewo (część), Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Juliusza Słowackiego, Jana Kochanowskiego, Słoneczna, Kolejowa, Obornicka, Nowa, Tadeusza Kościuszki, 6 Stycznia, Karola Marcinkowskiego, Plac 1 Maja, Kazimierza Stepczyńskiego, Czarnkowska, Chodzieska, Łąkowa, Wybudowanie, Polna
2.	Ryczywół północ	Łopiszewo (część), Osiedle Parkowe, Osiedle Kwiatowe, Działkowa, Szkolna, Stanisława Mikołajczyka, Osiedle Przyjaźni, Leśna, Świerkowa, Bukowa, Brzozowa, Sosnowa, Dębowa, Makowa, Wrzosowa, Głogowa
3.	Boruchowo	Boruchowo
4.	Chlebowo	Chlebowo
5.	Dąbrówka Ludomska	Dąbrówka Ludomska
6.	Gorzewo	Gorzewo
7.	Gościejewko	Gościejewko, Trzy Góry
8.	Igrzyna	Igrzyna
9.	Krężoły	Krężoły, Chmielewo
10.	Lipa	Lipa, Lipa Nowa, Lipa-Bagna, Wojciechowo
11.	Ludomicko	Ludomicko
12.	Ludomy wschód	Ludomy (część), Drzonek, Łaszczewiec
13.	Ludomy zachód	Ludomy (część), Ludomki
14.	Ninino	Ninino
15.	Orłowo	Orłowo
16.	Piotrowo	Piotrowo
17.	Połajewice	Połajewice
18.	Radom	Radom
19.	Skrzetusz	Skrzetusz
20.	Tłukawy	Tłukawy
21.	Wiardunki	Wiardunki, Gorzewko
22.	Zawady	Zawady, Gościejewo Leśne

Źródło: opracowanie własne.

Największą jednostką pod względem liczby ludności jest Ryczywół południe zamieszkały przez 1 340 osób (19,3% mieszkańców całej Gminy). Z kolei największą jednostką zważając na zajmowaną powierzchnię jest Lipa (13,68 km², co stanowi 8,8% powierzchni Gminy). Można więc zauważyć, że nawet największe jednostki analityczne pod względem udziału mieszkańców oraz powierzchni, nie przekraczają odpowiednio 30% ludności gminy oraz 20% powierzchni gminy – co potwierdza, że każda z analizowanych jednostek może potencjalnie stanowić w całości obszar rewitalizacji.

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane dotyczące powierzchni i liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych.

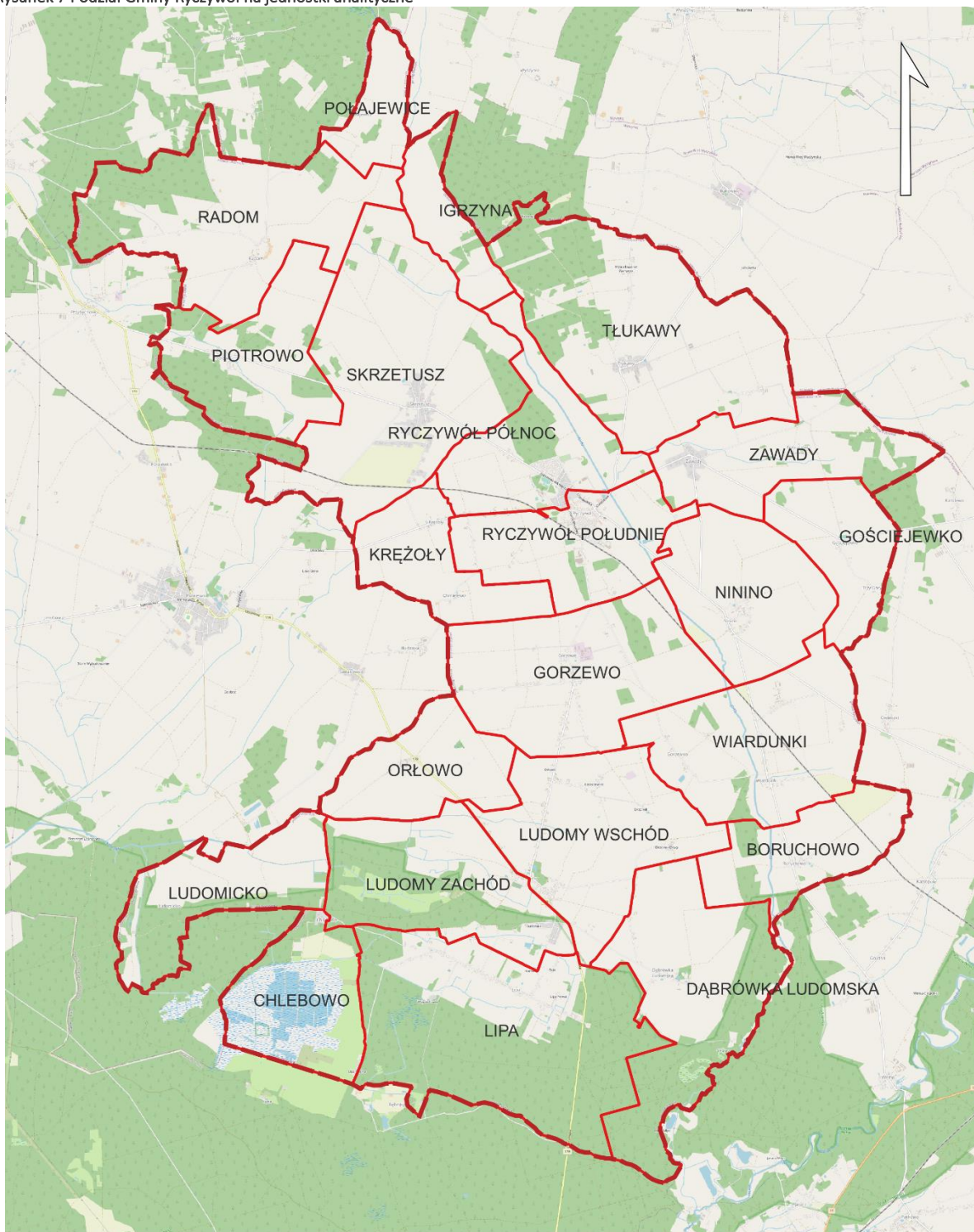
Tabela 3 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Ryczywół

Jednostka analityczna		Powierzchnia jednostki (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)	Liczba mieszkańców	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców Gminy (%)
Lp.	Nazwa				
1	Ryczywół południe	5,76	3,7%	1 340	19,3%
2	Ryczywół północ	5,83	3,8%	1 080	15,5%
3	Boruchowo	4,6	3,0%	63	0,9%
4	Chlebowo	5,06	3,3%	17	0,2%
5	Dąbrówka Ludomska	9,25	6,0%	172	2,5%
6	Gorzewo	9,24	6,0%	599	8,6%
7	Gościejewko	3,84	2,5%	77	1,1%
8	Igrzyna	2,57	1,7%	5	0,1%
9	Krężoły	4,05	2,6%	83	1,2%
10	Lipa	13,68	8,8%	772	11,1%
11	Ludomicko	5,29	3,4%	1	0,0%
12	Ludomy wschód	8,27	5,3%	366	5,3%
13	Ludomy zachód	7,32	4,7%	511	7,4%
14	Ninino	6,32	4,1%	258	3,7%
15	Orłowo	4,49	2,9%	121	1,7%
16	Piotrowo	6,28	4,1%	101	1,5%
17	Połajewice	2,18	1,4%	11	0,2%
18	Radom	10,11	6,5%	226	3,3%
19	Skrzetusz	13,23	8,6%	354	5,1%
20	Tłukawy	13,05	8,4%	315	4,5%
21	Wiardunki	8,3	5,4%	354	5,1%
22	Zawady	5,98	3,9%	120	1,7%

Źródło: opracowanie własne.

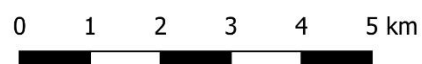
Przedstawiony powyżej podział Gminy na jednostki analityczne daje możliwość prowadzenia analiz porównawczych, a także obserwacji zjawisk kryzysowych w dłuższym okresie czasu. Na następnych stronach przedstawiono podział Gminy Ryczywół na jednostki analityczne w ujęciu przestrzennym.

Rysunek 7 Podział Gminy Ryczywół na jednostki analityczne

Legenda

- Granica Gminy Ryczywół
- Granice jednostek analitycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Wybór wskaźników służących dokonaniu analizy wskaźnikowej wskazanych jednostek analitycznych

ZJAWISKA KRYZYSOWE

Celem analizy wskaźnikowej jednostek analitycznych, przedstawionej w dalszej części Diagnozy, jest zidentyfikowanie lokalnych problemów, które występują na terenie Gminy Ryczywół. Pierwszym krokiem będzie ich prezentacja, a następnym zbadanie natężenia zjawisk kryzysowych występujących na terenie całej Gminy. Na potrzeby przedmiotowej analizy zgromadzono dane umożliwiające przedstawienie i zbadanie sfery społecznej z obszaru bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, problemów osób ze szczególnymi potrzebami, kapitału społecznego, a także poziomu uczestnictwa w życiu publicznym.

W sferze gospodarczej zbadano aktywność gospodarczą w poszczególnych jednostkach analitycznych. Z kolei w sferze środowiskowej skupiono się na obecności materiałów zawierających azbest, analizie jakości powietrza i natężenia ruchu drogowego. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej zbadano dostępność terenów zieleni i infrastruktury publicznej, ład przestrzenny oraz jakość terenów publicznych. W sferze technicznej uwagę skupiono głównie na kwestii stanu technicznego przestrzeni publicznej, jej efektywności energetycznej i zapewnieniu dostępności do obiektów publicznych.

POZYSKANIE DANYCH

Proces analityczny, oparty na agregowaniu informacji w obrębie jednostek analitycznych przeprowadzono z wykorzystaniem danych ilościowych, uzyskanych z rejestrów instytucji samorządowych oraz oddziałów instytucji funkcjonujących na terenie Gminy Ryczywół:

- Urzędu Gminy Ryczywół,
- Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryczywole,
- Komendy Powiatowej Policji w Obornikach,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Obornikach,
- Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych).

Dane wyjściowe służące zdiagnozowaniu zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach analitycznych pozyskane od wyżej wymienionych instytucji przekształcono na porównywalne wskaźniki obrazujące sytuację w danej sferze, zgodnie z wcześniej opisaną standaryzacją danych. Podczas doboru wskaźników dokonano ich jednoczesnego rozróżnienia na stymulanty i destymulanty.

ZAKRES CZASOWY

Każdy z omawianych wskaźników zawiera informacje o zakresie czasowym jakiego dotyczy. Ma to na celu uszczegółowienie i doprecyzowanie występowania (trwania) danego zjawiska kryzysowego. Dane wykorzystane do analizy, a co za tym idzie obliczone wskaźniki dotyczyły głównie 2022 roku – na dzień opracowywania analiz były to bowiem najbardziej aktualne dane możliwe do pozyskania.

Tabela 4 Wskaźniki wykorzystane do zdiagnozowania zjawisk kryzysowych

SFERA SPOŁECZNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
BEZROBOCIE	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy w Obornikach, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Obornikach	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Obornikach, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie bezrobotnych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole, Powiatowy Urząd Pracy w Obornikach	Destymulanta	w 2022 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole	Destymulanta	w 2022 r.
UBÓSTWO	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na gospodarstwo domowe	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
PRZESTĘPCZOŚĆ	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Obornikach, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole	Destymulanta	w 2022 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole	Destymulanta	w 2022 r.

KAPITAŁ SPOŁECZNY	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2022/2017	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
SFERA GOSPODARCZA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	w 2022 r.
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	w 2022 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.
SFERA ŚRODOWISKOWA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
POKRYCIE AZBESTEM	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
JAKOŚĆ POWIETRZA	Liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
NATĘŻENIE RUCHU DROGOWEGO	Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Obornikach, Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	w 2022 r.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
DOSTĘPNOŚĆ TERENÓW ZIELENI	Powierzchnia ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ	Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
ŁAD PRZESTRZENNY	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
JAKOŚĆ TERENÓW PUBLICZNYCH	Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
SFERA TECHNICZNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
STAN TECHNICZNY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	Liczba obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI	Liczba obiektów komunalnych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Ryczywół	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022

Źródło: opracowanie własne.

Analiza wskaźnikowa Gminy Ryczywół

Sfera społeczna

Sfera społeczna stanowi najważniejszy element Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obszar zdegradowany wyznacza się na podstawie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji, niskiego poziomu kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Dalsza część podrozdziału przedstawia szczegółową charakterystykę sfery społecznej Gminy Ryczywół wraz z analizą wskaźnikową w podziale na jednostki analityczne.

BEZROBOCIE

Bezrobocie jest nierozzerwalnie powiązane z rozwojem społeczno-gospodarczym, a jego poziom często koreluje z poziomem rozwoju danej jednostki. Poprzez rozwój należy rozumieć wzrost ilościowy i jakościowy, a zatem ujmuje on zarówno wzrost zatrudnienia, poziomu zarobków jak i zmiany strukturalne zachodzące na rynku pracy. Poprzez bezrobocie należy rozumieć brak możliwości podjęcia stałego zatrudnienia, co z kolei skutkuje brakiem środków finansowych niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb. Poziom bezrobocia wpływa bezpośrednio na poziom i jakość życia mieszkańców, ich status materialny i poziom zaspokojenia potrzeb, co przekłada się również na czynniki subiektywne jak poczucie szczęścia czy zadowolenia.

Bezrobotnym, w pewnym uproszczeniu, jest osoba, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, niezatrudniona i niewykonywająca innej pracy zarobkowej, ale zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (albo jeżeli jest to osoba niepełnosprawna, to jest zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.⁵

Bezrobocie w ujęciu społecznym jest zjawiskiem mogącym prowadzić do poważnych problemów natury fizycznej i psychicznej. Szczególnie niekorzystne jest jego utrzymywanie się na wysokim poziomie w długim okresie. Tym samym, ze względu na czas trwania wyróżnia się bezrobocie: krótkookresowe, długookresowe, chroniczne i sezonowe. Bezrobocie dzieli się również ze względu na czynniki je powodujące oraz jego konsekwencje na: strukturalne, koniunkturalne, technologiczne, frykcyjne i naturalne. W gospodarce wolnorynkowej bezrobocie naturalne będzie występowało zawsze, bowiem zawsze będzie istniała pewna liczba wolnych miejsc pracy oraz osób jej poszukujących, czy będących w trakcie zmiany profesji.

Najbardziej problematyczną sytuacją na rynku pracy jest natomiast nie tyle występowanie bezrobocia, co utrzymywanie się tego zjawiska w dłuższej perspektywie czasowej na wysokim poziomie. Niekorzystne tło, które utrwala bezrobocie w gospodarce jest główną przyczyną pojawienia się bezrobocia długookresowego

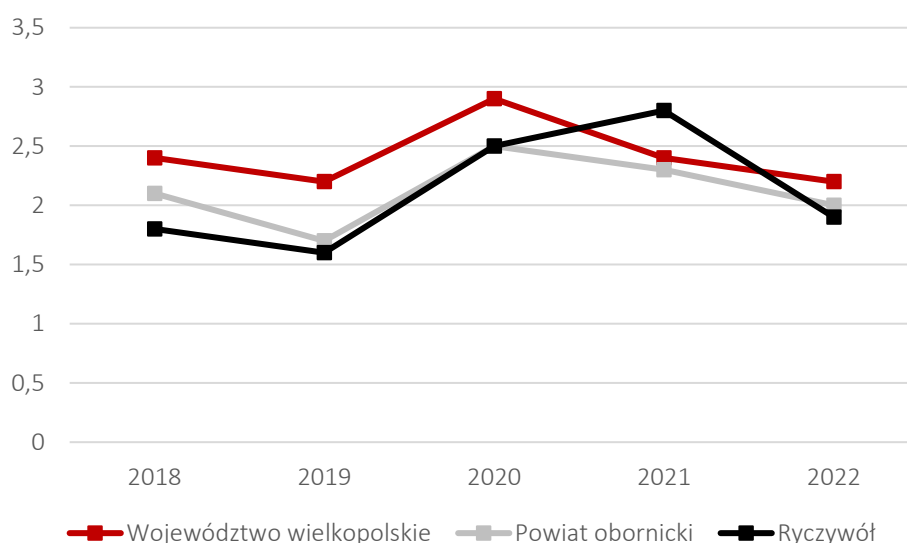
---

⁵ Pojęcie osoby bezrobotnej zdefiniowano w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 690 z późn. zm.)

(które trwa ponad rok). Wydłużający się okres poszukiwań pracy wywołuje szereg strat, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Stanowi też zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2018-2022 z wyłączeniem roku 2021 według danych GUS w Gminie Ryczywół był niższy niż w powiecie obornickim czy województwie wielkopolskim. Po wzroście odnotowanym w latach 2020-2021, który zaobserwowano we wszystkich analizowanych jednostkach, nastąpił spadek bezrobocia. Czasowe wahnięcie spowodowane było prawdopodobnie wystąpieniem pandemii, jednak ustanie zagrożenia epidemiologicznego spowodowało ponowny spadek wskaźnika. Tym samym w najbliższych latach można oczekiwać dalszego spadku wskaźnika we wszystkich jednostkach z podtrzymaniem niższego poziomu bezrobocia w Gminie niż w pozostałych jednostkach, co prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Warto jednak zwrócić szczególną uwagę, iż wskaźnik dotyczy jedynie bezrobotnych zarejestrowanych we właściwych dla ich miejsca zamieszkania urzędach pracy. W przypadku gmin o charakterze wiejskim często występują jednak bezrobocie ukryte, zwane również agrarnym. Dotyczy ono osób, które pozostają nieaktywne zawodowo, ale nie są też ujęte we właściwych ewidencjach urzędowych. Tym samym mogą to być osoby, które pracują w gospodarstwie rolnym bez rejestracji. Skala występowania zjawiska bezrobocia w jednostkach wiejskich jest zatem szczególnie trudna do oszacowania.

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Obornikach, na koniec 2022 roku na terenie Gminy Ryczywół zarejestrowanych było 77 bezrobotnych, w tym 23 osoby były długotrwale bezrobotne, a 6 posiadało jedynie wykształcenie podstawowe. Tym samym bezrobocie wykazane wraz z końcem 2022 roku było jeszcze niższe niż w ujęciu średniorocznym i wynosiło ok. 1,1%.

Analiza wskaźnikowa dla jednostek analitycznych, wskazująca na różnicowanie natężenia problemu bezrobocia w Gminie Ryczywół, przeprowadzona została w oparciu o następujące wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,

- udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym,
- odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej.

Najwięcej osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców zanotowano w jednostkach Lipa (gdzie wskaźnik wynosił 1,81%), Orłowo (1,65%) oraz Ryczywół południe (1,42%). Średnio w Gminie na każde 100 osób przypadała nieco ponad 1 osoba bezrobotna (1,11%). Z kolei w jednostce Dąbrówka Ludomska 100% osób bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, co jest zjawiskiem wyjątkowo niekorzystnym. Wysokim udziałem osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych cechowały się również jednostki Ryczywół południe (52,6%) oraz Ludomy wschód (42,9%). W pozostałych jednostkach wskaźnik nie przekroczył 34%. Z kolei średnia dla Gminy Ryczywół wyniosła 30%. Odnosząc osoby długotrwale bezrobotne do liczby osób w wieku produkcyjnym również najmniej korzystnie wypada jednostka Ryczywół południe, gdzie osoby długotrwale bezrobotne stanowią 1,3% wszystkich osób w wieku produkcyjnym. Ponadto, wysoki poziom wskaźnika odnotowano również w jednostce Dąbrówka Ludomska (0,9%). Średnia dla Gminy w tym zakresie wyniosła 0,6%. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia jest jednym z najbardziej niekorzystnych zjawisk zachodzących na rynku pracy. Wiąże się bowiem z ryzykiem marginalizacji społecznej, ubóstwem czy problemami ze zdrowiem psychicznym.

Osoby dotknięte problemem bezrobocia mogą skorzystać z pomocy oferowanej w ramach funkcjonującego na terenie Gminy Ośrodka Pomocy Społecznej. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie bezrobotnych kształtuje się szczególnie niekorzystnie w jednostkach Dąbrówka Ludomska, Ninino (obie jednostki 100%) oraz Ryczywół południe (94,7%). Oznacza to, iż prawie wszyscy uprawnieni w tych jednostkach korzystają z przysługującej im pomocy. Wskaźnik ten można rozpatrywać z różnych perspektyw, bowiem na pewno właściwą postawą jest zwrócenie się wskazanych osób po pomoc do odpowiednich instytucji. Świadczy to o właściwym poinformowaniu mieszkańców Gminy o przysługujących im świadczeniach oraz zaangażowaniu pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Ryczywole w budowanie świadomości społecznej odnośnie świadczonych usług. Niemniej, za podstawę zachodzenia zjawiska uznaje się bezrobocie, które stanowi bezsprzecznie zjawisko niepożądane. To z kolei determinuje fakt, iż powyższy wskaźnik traktowany jest w kategoriach destymulanty rozwojowej. Odnosząc z kolei liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia do ogółu osób korzystających z pomocy społecznej szczególnie negatywnie wyróżniają się jednostki Ryczywół południe (25,9%), Dąbrówka Ludomska (14,3%) oraz Ludomy wschód (10%). Oznacza to, iż w jednostce Ryczywół południe co czwarty beneficjent pomocy społecznej korzysta ze wsparcia z tytułu bezrobocia. Średnio w Gminie Ryczywół 9% beneficjentów pomocy społecznej stanowią osoby bezrobotne.

Szczegółowe dane dotyczące bezrobocia we wszystkich jednostkach analitycznych zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze bezrobocia

Jednostka analityczna	BEZROBOCIE									
	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców		Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych		Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie bezrobotnych		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	1,42	-0,407	52,6%	-0,789	1,3%	-1,492	94,7%	-1,511	25,9%	-2,012
Ryczywół północ	1,20	-0,125	23,1%	0,235	0,5%	0,213	23,1%	0,344	8,5%	0,055
Boruchowo	0,00	1,459	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Chlebowo	0,00	1,459	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Dąbrówka Ludomska	0,58	0,694	100,0%	-2,431	0,9%	-0,787	100,0%	-1,647	14,3%	-0,636
Gorzewo	1,00	0,141	33,3%	-0,120	0,6%	-0,049	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Gościejewko	0,00	1,459	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Igrzyna	0,00	1,459	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Krężoły	1,20	-0,127	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Lipa	1,81	-0,928	21,4%	0,293	0,6%	-0,152	7,1%	0,756	3,8%	0,601
Ludomicko	0,00	1,459	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Ludomy wschód	0,76	0,453	42,9%	-0,450	0,6%	-0,017	42,9%	-0,168	10,0%	-0,128
Ludomy zachód	0,63	0,635	25,0%	0,169	0,3%	0,603	25,0%	0,294	6,2%	0,327
Ninino	0,78	0,439	0,0%	1,035	0,0%	1,167	100,0%	-1,647	6,1%	0,338
Orłowo	1,65	-0,717	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Piotrowo	0,00	1,459	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Połajewice	0,00	1,459	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Radom	0,44	0,877	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Skrzetusz	0,85	0,344	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057

Tłukawy	1,27	-0,212	25,0%	0,169	0,6%	-0,019	25,0%	0,294	4,2%	0,563
Wiardunki	1,41	-0,400	20,0%	0,342	0,5%	0,152	0,0%	0,941	0,0%	1,057
Zawady	0,00	1,459	0,0%	1,035	0,0%	1,167	0,0%	0,941	0,0%	1,057

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Obornikach, OPS w Ryczywole, Urzędu Gminy Ryczywół.

UBÓSTWO

Problemy społeczne często ze sobą współwystępują, tworząc łańcuchy przyczynowo-skutkowe i doprowadzając do stanu kryzysowego na danym obszarze. Definiując specyfikę zjawiska ubóstwa, należy je pojmować jako ograniczenie środków finansowych skutkujące spadkiem poziomu życia osób lub rodzin poza akceptowalne krajowe minimum.

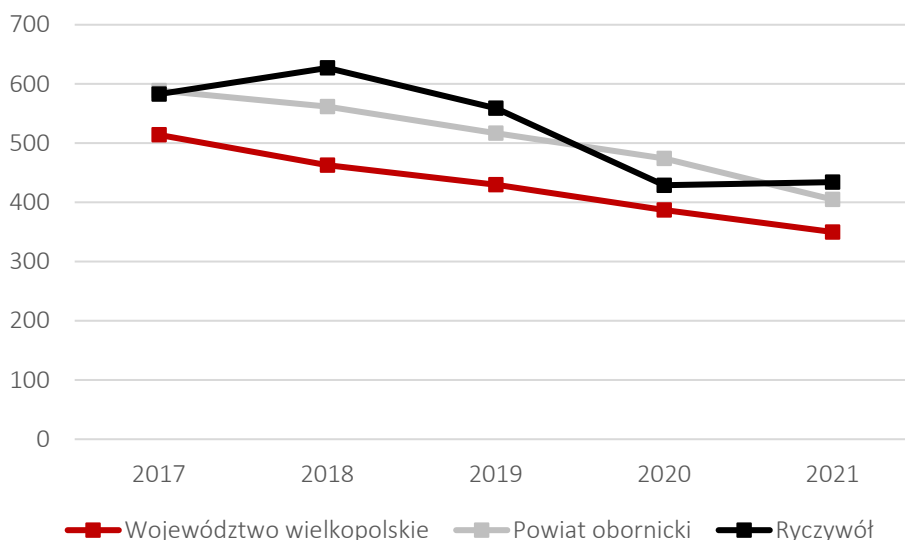
Pomoc społeczna na terenie Gminy Ryczywół świadczona jest przede wszystkim przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole. Działania podejmowane przez OPS umożliwiają przewyższanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera takich mieszkańców w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc Społeczna świadczona przez OPS w Ryczywole polega w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych oraz rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Pomoc społeczna może być udzielana z powodów m.in. ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii itp.

Porównanie skali problemów społecznych, skutkujących koniecznością zasięgnięcia pomocy społecznej, w różnych jednostkach samorządowych jest możliwe dzięki zastosowaniu wskaźnika przedstawiającego liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W 2021 roku dla Gminy Ryczywół wskaźnik ten wyniósł 434 osoby w przeliczeniu na 10 000 ludności. Oznacza, iż relatywnie więcej osób korzystało z pomocy społecznej w Gminie niż w powiecie obornickim czy województwie wielkopolskim, gdzie wskaźnik wyniósł odpowiednio 405 i 350 osób. Ponadto w powiecie i województwie wskaźnik utrzymuje stałą tendencję spadkową na przestrzeni analizowanych lat. W Gminie z kolei rok 2021 przyniósł wzrost liczby beneficjentów pomocy społecznej.

Zważając, iż Gmina Ryczywół nie jest zamieszkiwana przez 10 tys. mieszkańców, liczba beneficjentów pomocy społecznej jest proporcjonalnie mniejsza niż wskazana. Nie zmienia to jednak faktu, iż w relacji do przywołanych jednostek, Ryczywół odznacza się większym zapotrzebowaniem na świadczenie usług z zakresu pomocy społecznej, co prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 9 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2022 roku pomocą OPS w Ryczywole objętych było łącznie 314 osób, a 73 z nich korzystały z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa (23%). Łączna kwota wypłaconych przez OPS zasiłków wyniosła w 2022 roku 155 914,00 zł.

W poszczególnych jednostkach analitycznych zjawisko ubóstwa zbadano na podstawie:

- kwoty wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- kwoty wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej,
- liczby uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów.

Wskaźnik dotyczący kwoty wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców odnosi się do łącznej kwoty wypłaconej w danej jednostce analitycznej w 2022 roku w relacji do 100 osób ją zamieszkujących. Osiągnięte wskazanie poprzez relatywizację może być porównywane między sobą. Tym samym relatywnie największe kwoty przeznaczono na świadczenia w jednostkach analitycznych Chlebowo (8 823,53 zł) oraz Dąbrówka Ludomska (8 064,09 zł). W pozostałych jednostkach wskaźnik nie przekroczył kwoty 5 tys. zł. Z kolei średnia dla Gminy Ryczywół wyniosła 2 244,65 zł.

Drugi z wykorzystanych wskaźników odnosił kwotę wypłaconych zasiłków do liczby osób korzystających z pomocy społecznej, co pokazuje średnioroczną kwotę wypłaconych zasiłków przypadających na 1 beneficjenta. Tym samym, największe kwoty zasiłków wypłacone zostały na 1 beneficjenta w jednostkach Dąbrówka Ludomska (1 981,46 zł) oraz Wiardunki (1 248,64 zł). W pozostałych jednostkach analitycznych kwota wypłaconych zasiłków nie przekroczyła 1 tys. zł, a średnio w Gminie Ryczywół wskaźnik wyniósł niespełna 500 zł.

Kolejny wskaźnik odnosił się do liczby dzieci w wieku szkolnym, które korzystają z posiłków fundowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w odniesieniu do 100 uczniów. Łącznie w Gminie Ryczywół z posiłków fundowanych przez OPS korzystało 29 uczniów. Największy odsetek z nich zamieszkiwał jednostkę analityczną Radom (15%), Ninino (9,38%) oraz Ludomy zachód (8,61%). Średnio w Gminie z pomocy społecznej w postaci ciepłego posiłku w szkole korzysta 4,79% uczniów.

Szczegółowa analiza wskaźników obrazujących poziom ubóstwa w poszczególnych jednostkach analitycznych przedstawiona jest w poniższej tabeli.

Tabela 6 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze ubóstwa

Jednostka analityczna	UBÓSTWO					
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na gospodarstwo domowe		Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej		Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	81,92	0,029	464,40	0,068	6,76	-0,418
Ryczywół północ	65,39	0,129	556,31	-0,126	4,03	0,163
Boruchowo	0,00	0,525	0,00	1,051	0,00	1,017
Chlebowo	750,00	-4,013	750,00	-0,536	0,00	1,017
Dąbrówka Ludomska	308,23	-1,340	1 981,46	-3,143	0,00	1,017
Gorzewo	173,56	-0,525	795,50	-0,633	0,00	1,017
Gościejewko	0,00	0,525	0,00	1,051	0,00	1,017
Igrzyna	0,00	0,525	0,00	1,051	0,00	1,017
Krężoły	79,55	0,043	291,67	0,434	0,00	1,017
Lipa	34,67	0,315	245,38	0,532	0,00	1,017
Ludomicko	0,00	0,525	0,00	1,051	0,00	1,017
Ludomy wschód	73,75	0,078	596,16	-0,211	7,02	-0,472
Ludomy zachód	42,84	0,265	405,33	0,193	8,61	-0,810
Ninino	184,96	-0,594	291,45	0,434	9,38	-0,972
Orłowo	13,33	0,444	200,00	0,628	0,00	1,017
Piotrowo	0,00	0,525	0,00	1,051	0,00	1,017
Połajewice	166,67	-0,484	125,00	0,786	0,00	1,017
Radom	39,50	0,286	141,75	0,751	15,00	-2,165
Skrzetusz	86,67	0,000	553,37	-0,120	6,25	-0,309
Tłukawy	161,34	-0,452	470,58	0,055	8,33	-0,751
Wiardunki	88,14	-0,009	1 248,64	-1,592	2,78	0,428
Zawady	16,80	0,423	420,00	0,162	0,00	1,017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ryczywole, Urzędu Gminy Ryczywół.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość rozumie się jako wszelkiego rodzaju czyny określone jako zachowania niezgodne z przyjętą normą prawną, popełnione na danym terenie w określonym czasie. Do ograniczania przestępczości służą m.in. takie działania jak: prowadzenie profilaktyki kryminalistycznej, racjonalna polityka karna, kontrola społeczna, współpraca społeczności lokalnych z odpowiednimi służbami i wpływ wychowawczy.

O bezpieczeństwo mieszkańców dbają funkcjonariusze z Rewiru Dzielnicowych w Ryczywole, zlokalizowanego przy ul. Marcinkowskiego 13. Terytorium Gminy podzielone jest na trzy rejony. Pierwszy z nich obejmuje Ryczywół, drugi północną część Gminy, z kolei trzeci południową. W przypadku każdego rejonu w raportach policyjnych wskazane zostały zdiagnozowane problemy. W Ryczywole, jako jeden z głównych problemów wymienione jest spożywanie alkoholu w miejscach publicznych. W przypadku północnych rejonów Gminy problem stanowi permanentne łamanie zakazu poruszania się pojazdami mechanicznymi po terenach leśnych. Prowadzi to do degradacji terenów leśnych, w tym ścieżek oraz dróg. W południowej części Gminy zdiagnozowane problemy skupione są wokół biegnącej drogi wojewódzkiej, która stanowi barierę przestrzenną. Wśród głównych naruszeń wymienione zostało: przechodzenie przez drogę w miejscach do tego niewyznaczonych, a także poruszanie się skrajnią drogi bez stosowania elementów odblaskowych. W ramach każdego rejonu służbę pełni jeden funkcjonariusz policji.

Analizę wskaźnikową w obszarze przestępczości zbadano na podstawie danych dotyczących liczby stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców (otrzymanych z Komendy Powiatowej Policji w Obornikach).

Analizując liczbę stwierdzonych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, zdecydowanie najwyższą przestępczość zanotowano w jednostce Orłowo, gdzie doszło do popełnienia 41,32 przestępstw na 1000 mieszkańców. Ponadto, wysokim poziomem przestępczości charakteryzowały się jednostki analityczne Ryczywół południe (16,42 stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców) oraz Ludomy wschód (13,11). Średnio w Gminie Ryczywół w 2022 roku doszło do 10,65 przestępstw na 1000 mieszkańców. Oznacza to, iż w Gminie dopuszczono się w 2022 r. popełnienia 74 czynów karalnych.

Szczegółowe dane dotyczące analizy wskaźnikowej w obszarze przestępczości przedstawia tabela poniżej.

Tabela 7 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze przestępczości

Jednostka analityczna	PRZESTĘPCZOŚĆ	
	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	16,42	-0,617
Ryczywół północ	12,04	-0,148
Boruchowo	0,00	1,140
Chlebowo	0,00	1,140
Dąbrówka Ludomska	11,63	-0,104
Gorzewo	6,68	0,425
Gościejewko	0,00	1,140
Igrzyna	0,00	1,140
Krężoły	12,05	-0,149
Lipa	5,18	0,585
Ludomicko	0,00	1,140
Ludomy wschód	13,11	-0,262
Ludomy zachód	12,14	-0,159
Ninino	3,88	0,725
Orłowo	41,32	-3,281

Piotrowo	9,90	0,081
Połajewice	0,00	1,140
Radom	4,42	0,666
Skrzetusz	5,65	0,535
Tłukawy	9,52	0,121
Wiardunki	8,47	0,233
Zawady	8,33	0,248

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Obornikach.

OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. *o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*, za osobę ze szczególnymi potrzebami uznaje się osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Osoby ze szczególnymi potrzebami, rozumiane zgodnie z zakresem dostępności, zdefiniowanym w Programie Rządowym Dostępność Plus 2018-2025, to między innymi:

- osoby na wózkach inwalidzkich, poruszające się o kulach, o ograniczonej możliwości poruszania się,
- osoby niewidome i słabowidzące,
- osoby z niepełnosprawnością słuchu,
- osoby głuchoniewidome,
- osoby z niepełnosprawnością psychiczną i intelektualną,
- osoby starsze i osłabione chorobami,
- kobiety w ciąży,
- osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi,
- osoby mające trudności w komunikowaniu się z otoczeniem (także z rozumieniem języka pisanego albo mówionego),
- osoby o nietypowym wzroście (w tym również dzieci),
- osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem, towarem.

Obszar dotyczący problemów osób ze szczególnymi potrzebami w odniesieniu do jednostek analitycznych na terenie Gminy Ryczywół, zdiagnozowano w oparciu o następujące wskaźniki:

- odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej,
- Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej.

łącznie w Gminie Ryczywół z tytułu niepełnosprawności z pomocy społecznej korzysta 78 osób, co stanowi niespełna 25% wszystkich beneficjentów. Najwyższym odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogóle beneficjentów pomocy społecznej charakteryzowały się jednostki analityczne Chlebowo i Orłowo (obie po 50%) oraz Lipa (46,2%). Szczególne potrzeby związane z niepełnosprawnością na obszarach wiejskich są wyjątkowo trudne do zaspokojenia poprzez występujące ograniczenia infrastrukturalne. Niepełnosprawność czasowa lub trwała często powiązana jest również z

współwystępowaniem długotrwałej lub ciężkiej choroby. Z tego tytułu z pomocy społecznej w Gminie Ryczywół korzysta 37% wszystkich beneficjentów pomocy (85 osób). Biorąc pod uwagę osoby korzystające z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby, to największe nagromadzenie takich osób w stosunku do wszystkich beneficjentów pomocy społecznej stwierdzono w jednostkach analitycznych Wiardunki (66,7%) oraz Chlebowo, Gorzewo i Orłowo (wszystkie po 50%).

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 8 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze osób ze szczególnymi potrzebami

Jednostka analityczna	OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI			
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	31,7%	-0,361	23,7%	0,143
Ryczywół północ	22,5%	0,122	32,4%	-0,228
Boruchowo	0,0%	1,317	0,0%	1,162
Chlebowo	50,0%	-1,334	50,0%	-0,984
Dąbrówka Ludomska	28,6%	-0,198	42,9%	-0,677
Gorzewo	30,6%	-0,303	50,0%	-0,984
Gościejewko	0,0%	1,317	0,0%	1,162
Igrzyna	0,0%	1,317	0,0%	1,162
Krężoły	33,3%	-0,450	33,3%	-0,269
Lipa	46,2%	-1,130	42,3%	-0,654
Ludomicko	0,0%	1,317	0,0%	1,162
Ludomy wschód	20,0%	0,257	25,0%	0,089
Ludomy zachód	27,7%	-0,151	23,1%	0,171
Ninino	0,0%	1,317	0,0%	1,162
Orłowo	50,0%	-1,334	50,0%	-0,984
Piotrowo	0,0%	1,317	0,0%	1,162
Połajewice	0,0%	1,317	0,0%	1,162
Radom	11,8%	0,693	0,0%	1,162
Skrzetusz	7,7%	0,909	0,0%	1,162
Tłukawy	33,3%	-0,450	45,8%	-0,805
Wiardunki	33,3%	-0,450	66,7%	-1,699
Zawady	0,0%	1,317	0,0%	1,162

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Ryczywole, Urzędu Gminy Ryczywół.

Problemy osób ze szczególnymi potrzebami należy oceniać również w powiązaniu z problemami sfery technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Im większy udział osób ze szczególnymi potrzebami, tym więcej jest osób, które aby załatwić wszystkie sprawy bytowe, potrzebują dodatkowego wsparcia bądź odpowiednich rozwiązań technicznych (takich jak np. winda, podjazd, tłumacz języka migowego). Stąd też wniosek, aby rozwiązania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, wprowadzać w pierwszej

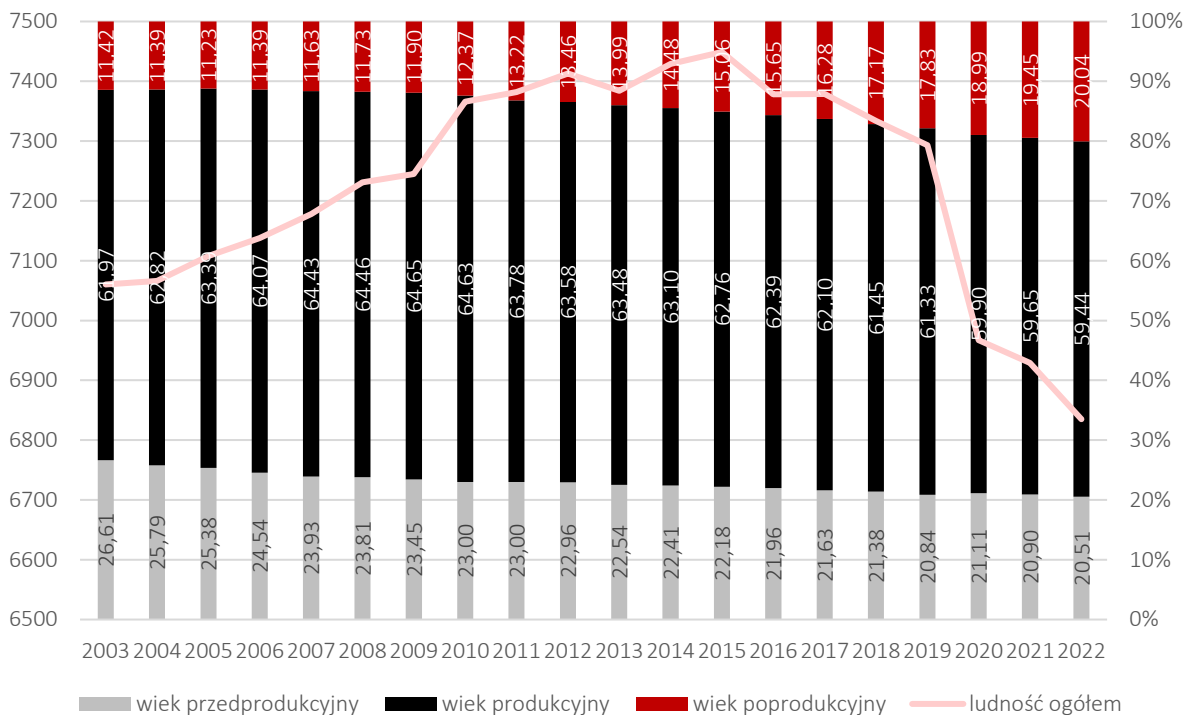
kolejności w miejscach, gdzie zidentyfikowano najbardziej negatywne wskaźniki w omówionym powyżej zakresie.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Kapitał społeczny to termin pochodzący z pogranicza ekonomii i socjologii, oznaczający kapitał (jako element procesu produkcji i życia w zorganizowanym społeczeństwie), którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach społecznych i zaufaniu jednostek, które dzięki niemu mogą osiągać więcej korzyści (z ekonomicznego i społecznego punktu widzenia). Powszechnie uważa się, że zachodzi pozytywna korelacja między wysokim poziomem kapitału społecznego a produktywnością gospodarki.

Omawiając kapitał społeczny w odniesieniu do Gminy Ryczywół, nie sposób zatem nie wspomnieć o negatywnym (z punktu widzenia gospodarczego) zjawisku intensywnego wyludniania się Gminy oraz starzenia się społeczeństwa.

W latach 2003-2022 struktura ludności w Gminie Ryczywół ulegała znacznym zmianom. W tym czasie udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł z niespełna 12% do ponad 20%, udział osób w wieku przedprodukcyjnym spadł z kolei o ponad 6 punktów procentowych, a osób w wieku produkcyjnym o ponad 2 punkty procentowe. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego (udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym) wynosił w 2018 roku 19,5%, a w 2022 roku – 25,3%. Dynamika wzrostu wskaźnika wyniosła 130% i była zdecydowanie wyższa niż średnia dla powiatu obornickiego (123%) czy województwa wielkopolskiego (114%). Tendencję spadkową obserwuje się z kolei analizując udział mieszkańców w wieku kreatywnym w ogólnej strukturze ludności. Za osoby w wieku kreatywnym przyjmuje się mieszkańców w wieku 25-34 lata, a zatem ludzi wykształconych i młodych, często odpowiedzialnych za rozwój i innowacje. W 2018 roku stanowili oni 14,87% ludności Gminy Ryczywół, natomiast w 2022 roku już jedynie 11,46%. Dynamika spadku wskaźnika wyniosła 77%, odznaczając się wyraźnie na tle powiatu (85%) i województwa (88%). Biorąc również pod uwagę prognozy demograficzne GUS, proces starzenia się społeczeństwa będzie dalej postępował, podobnie jak odpływ młodych mieszkańców co niesie za sobą szereg konsekwencji, zarówno gospodarczych, społecznych, jak i instytucjonalnych. Spadek liczby ludności w Gminie Ryczywół jest obserwowany nieprzerwanie od 2015 roku, a od 2019 roku nastąpiła jego znaczna intensyfikacja. Zmiany zachodzące w strukturze i liczbie ludności Gminy są dalece niepokojące i determinują potrzebę wdrażania i rozwijania działań prewencyjnych i adaptacyjnych. Zmiany te będą również prowadziły do stopniowego wzrostu udziału osób ze szczególnymi potrzebami w społeczeństwie Gminy, co oddziaływać będzie również na sferę techniczną i funkcjonalno-przestrzenną procesu rewitalizacji. Zachodzące zmiany prezentuje poniższy wykres.

Rysunek 10 Struktura i liczba ludności w Gminie Ryczywól w latach 2003-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zjawiska związane z kapitałem społecznym, poddano analizie na podstawie następujących wskaźników:

- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- dynamika zmiany liczby mieszkańców w latach 2017-2022.

Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym odnosi się nie tylko do problemu starzenia się społeczeństwa, ale również konsekwencji z nim związanych jak np. kwestia funkcjonowania obecnego systemu emerytalnego, czy usług publicznych finansowanych z podatków. Zastępowalność pokoleń na rynku pracy rozumieć należy bowiem jako szereg aspektów powiązanych zarówno pod względem społecznym jak i gospodarczym. Zdecydowanie najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypada w jednostkach Chlebowo (83,33 osoby w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym), Połajewice (42,86) oraz Ryczywól południe (40,08). Odnosząc udział osób w wieku poprodukcyjnym do ogólnej liczby ludności zamieszkującej daną jednostkę analityczną można wnioskować o nasileniu problemu starzenia się społeczeństwa w poszczególnych rejonach Gminy. Jednostkę analityczną Ludomicko zamieszkuje jedna osoba, będąca w wieku poprodukcyjnym. Tym samym wskaźnik wyniósł 100%. Z wyłączeniem wskazanej jednostki, najwyższym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej strukturze ludności charakteryzują się jednostki Chlebowo (29,4%), Połajewice (27,3%) oraz Ryczywól południe (23,7%).

Analizie poddana została również dynamika zmian liczby ludności w poszczególnych jednostkach analitycznych w ujęciu czasowym między 2022 a 2017 rokiem. Wskaźnik obrazuje jaki odsetek mieszkańców zamieszkujących jednostkę w 2017 roku zamieszkiwał ją również w 2022 roku. Największy ubytek ludności odnotowano w jednostce analitycznej Ludomicko, gdzie pozostało jedynie 20% mieszkańców. Znacznym

ubytkiem mieszkańców odznaczyły się również jednostki Gorzewo (dynamika 83,7%) i Orłowo (84,6%). Zdecydowanie największym wzrostem liczby ludności charakteryzowała się z kolei jednostka analityczna Igrzyna, gdzie dynamika zmian wyniosła 250%. Nieznacznie dodatnim bilansem ludnościowym charakteryzują się także jednostki Zawady, Wiardunki i Lipa.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 9 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze kapitału społecznego

Jednostka analityczna	KAPITAŁ SPOŁECZNY					
	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności		Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2022/2017	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	40,08	-0,460	23,7%	-0,230	95,0%	-0,018
Ryczywół północ	33,01	-0,030	20,3%	-0,044	95,9%	0,007
Boruchowo	18,18	0,871	12,7%	0,364	95,5%	-0,005
Chlebowo	83,33	-3,088	29,4%	-0,536	100,0%	0,115
Dąbrówka Ludomska	23,15	0,569	14,5%	0,265	93,0%	-0,071
Gorzewo	34,87	-0,144	20,2%	-0,040	88,7%	-0,182
Gościejewko	24,00	0,517	15,6%	0,209	83,7%	-0,316
Igrzyna	0,00	1,975	0,0%	1,048	250,0%	4,078
Krężoły	28,00	0,274	16,9%	0,140	87,4%	-0,219
Lipa	26,04	0,393	16,2%	0,176	100,3%	0,122
Ludomicko	0,00	1,975	100,0%	-4,337	20,0%	-1,999
Ludomy wschód	33,86	-0,082	19,8%	-0,016	99,5%	0,102
Ludomy zachód	32,62	-0,007	19,1%	0,019	98,2%	0,068
Ninino	26,88	0,342	16,7%	0,151	95,2%	-0,012
Orłowo	22,22	0,625	14,9%	0,247	84,6%	-0,291
Piotrowo	20,31	0,741	12,9%	0,355	92,7%	-0,079
Połajewice	42,86	-0,629	27,3%	-0,420	100,0%	0,115
Radom	36,00	-0,212	19,9%	-0,024	97,4%	0,047
Skrzetusz	37,31	-0,292	21,2%	-0,093	98,3%	0,071
Tłukawy	31,46	0,064	17,8%	0,091	94,6%	-0,028
Wiardunki	29,81	0,164	17,5%	0,105	100,6%	0,130
Zawady	24,68	0,476	15,8%	0,196	100,8%	0,137

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ryczywół.

POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM – AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Aktywność społeczną rozumie się jako wszelkie działania jednostek, które są wykonywane w ramach określonych ról, przyczyniające się do ożywienia i aktywizacji grup społecznych oraz organizacji i innych jednostek. To również uczestnictwo w działaniach zbiorowych wykraczających poza obowiązki związane

z pełnieniem funkcji zawodowych i funkcji w rodzinie, zmierzające do realizacji cenionych wartości społecznych. Działalność społeczna charakteryzuje się dobrowolnością i samorzutnością, bezinteresownością materialną i motywacjami altruistycznymi, jest traktowana jako jeden z przejawów socjalizacji. Aktywność społeczna polegająca na przynależności do różnego typu organizacji społecznych, udziale w pracach tych organizacji jest określana jako zinstytucjonalizowana aktywność społeczna.⁶

Aktywność społeczną kreuje i wspiera także lokalny samorząd, wszak do zadań własnych Gminy należą m. in. sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, sportu i turystyki, a także wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej, oraz współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych.

W Gminie Ryczywół działa Gminne Centrum Kultury, którego siedziba mieści się przy ul. Nowej 2 w Ryczywole. GOK realizuje szeroką gamę zajęć dedykowanych dla różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. Prowadzone są zajęcia: nauki gry na instrumentach dętych oraz strunowych, wokalne, teatralne, gimnastyki korekcyjnej, jogi czy mażoretki. GOK odpowiedzialny jest również za organizację lub współorganizację szeregu cyklicznych wydarzeń kulturalnych odbywających się w Gminie, tj: Dni Ryczywołu, dożynki gminne, Święta majowe, czy Narodowe Czytanie. Organizowane są również uroczyste obchody świąt narodowych, np. Święta Niepodległości.

Na terenie Gminy funkcjonuje również Biblioteka Publiczna Gminy Ryczywół zlokalizowana przy ul. Mickiewicza 14 w Ryczywole. Biblioteka pozostaje otwarta dla czytelników przez 5 dni w tygodniu oraz 1. i 3. sobotę miesiąca. Poza uzyskaniem dostępu do literatury, mieszkańcy w Bibliotece mogą również bezpłatnie skorzystać z dostępu do Internetu. Ponadto zadaniem Biblioteki {Publicznej jest także promowanie oraz rozwijanie czytelnictwa, co aktywnie czyni poprzez organizację licznych spotkań, konkursów literackich i poetyckich, czy warsztatów twórczych.

Analizę wskaźnikową z zakresu poziomu uczestnictwa w życiu społecznym przeprowadzono w oparciu o liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców. Żadnej działalności pozarządowej nie prowadzi się w 9 jednostkach analitycznych: Boruchowo, Chlebowo, Dąbrówka Ludomska, Gościejewko, Igrzyna, Krężoły, Ludomicko, Orłowo i Połajewice. Z kolei najwyższym odsetkiem fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych charakteryzują się jednostki analityczne Piotrowo (0,99 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców), Zawady (0,83), Lipa i Ninino (obie po 0,78). Średnio w Gminie Ryczywół na 100 mieszkańców przypada 0,39 organizacji pozarządowej.

Szczegółową analizę wskaźnikową w obszarze aktywności społecznej przedstawia tabela poniżej.

Tabela 10 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze aktywności społecznej

Jednostka analityczna	POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM	
	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	0,07	-0,919
Ryczywół północ	0,46	0,217
Boruchowo	0,00	-1,137

⁶ Definicja pochodzi z: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/aktywnosc-spoeczna;3867107.html>

Chlebowo	0,00	-1,137
Dąbrówka Ludomska	0,00	-1,137
Gorzewo	0,33	-0,160
Gościejewko	0,00	-1,137
Igrzyna	0,00	-1,137
Krężoły	0,00	-1,137
Lipa	0,78	1,136
Ludomicko	0,00	-1,137
Ludomy wschód	0,66	0,780
Ludomy zachód	0,31	-0,221
Ninino	0,78	1,131
Orłowo	0,00	-1,137
Piotrowo	0,99	1,759
Połajewice	0,00	-1,137
Radom	0,44	0,157
Skrzetusz	0,56	0,516
Tłukawy	0,32	-0,208
Wiardunki	0,28	-0,311
Zawady	0,83	1,301

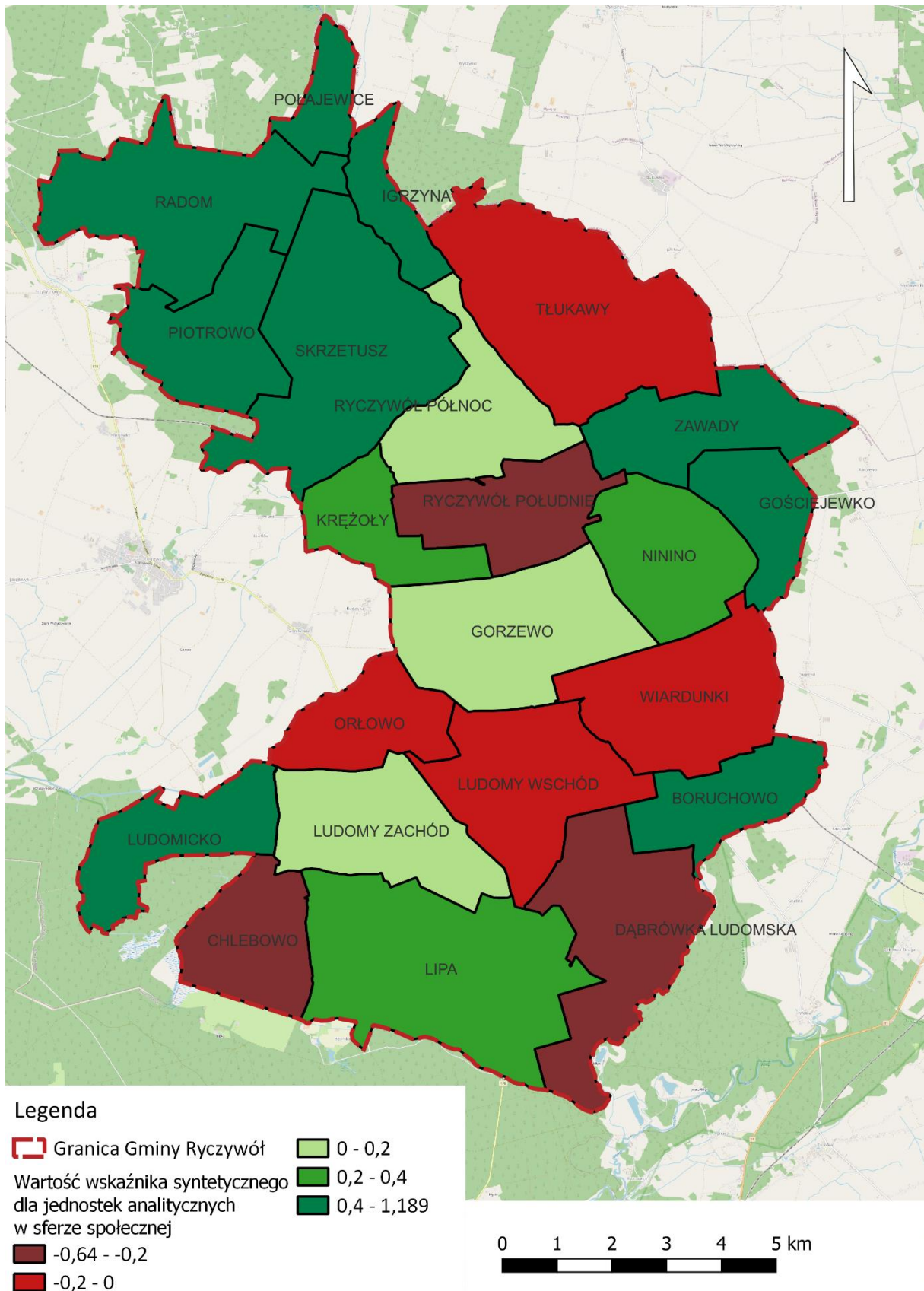
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ryczywół.

PODSUMOWANIE PROBLEMÓW W SFERZE SPOŁECZNEJ

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery społecznej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Ryczywół stwierdzono w następujących jednostkach:

- Dąbrówka Ludomska,
- Ryczywół południe,
- Chlebowo,
- Tłukawy,
- Wiardunki,
- Orłowo,
- Ludomy wschód.

Rysunek 11 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

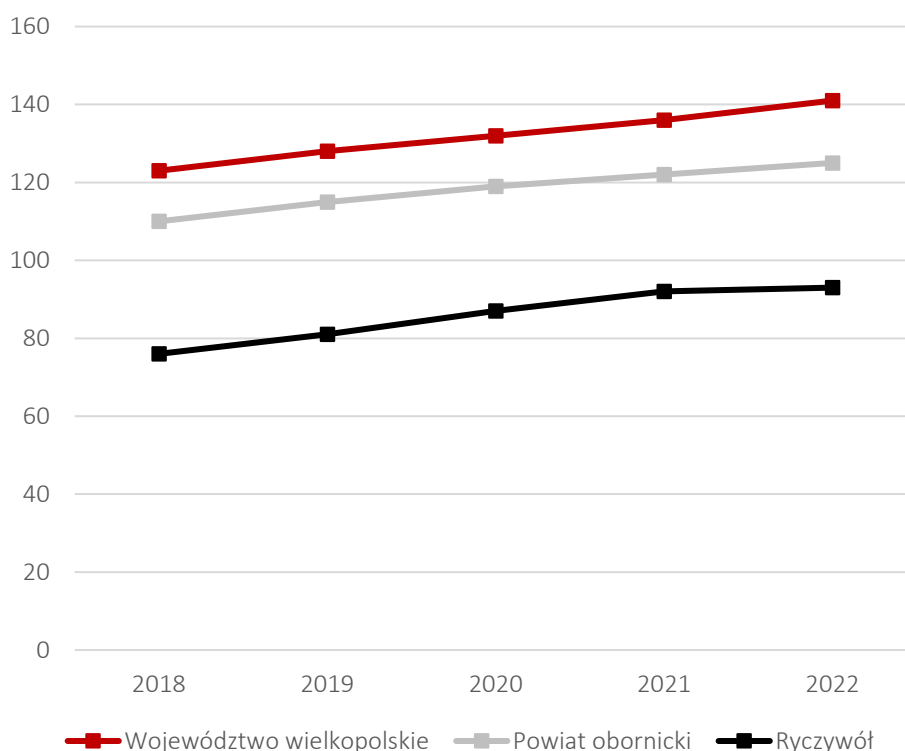

Źródło: Opracowanie własne.

Sfera gospodarcza

Jednym ze sposobów określenia kondycji gospodarczej jednostki samorządu terytorialnego jest porównanie liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na jej terenie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten, zarówno w odniesieniu do powiatu obornickiego jak i województwa wielkopolskiego, wykazuje tendencję wzrostową w okresie ostatnich 5 lat. W przypadku Gminy Ryczywół dzieje się podobnie aczkolwiek wzrost jest znacznie wolniejszy niż w pozostałych jednostkach. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2022 roku, w Gminie Ryczywół zarejestrowane były 93 podmioty gospodarcze w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Zdecydowanie wyższe wskaźniki odnotowano zarówno w przypadku powiatu jak i województwa (odpowiednio 125 i 141 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców).

Rysunek 12 Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2022 roku na obszarze Gminy Ryczywół zarejestrowane były jedynie 632 podmioty gospodarcze, wśród których najwięcej (bo aż 28%) należało do sekcji F – budownictwo. Stosunkowo duży udział w ogólnej strukturze gospodarczej Gminy ma również gałąź związana z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (17%). Kolejnymi pod względem wielkości udziału w strukturze ogólnej są branże związane z przetwórstwem przemysłowym (11%) oraz pozostałą działalnością usługową (10%). Niskorozwinięte są zatem sektory specjalistyczne, zwłaszcza w ujęciu oferty usług wyższego rzędu. Wyszczególnione działalności gospodarcze są związane z podstawową działalnością wytwórczą, nie cechującą się innowacyjnością czy zaawansowaniem technologicznym.

Celem przeprowadzenia szczegółowej analizy sfery gospodarczej z uwzględnieniem podziału Gminy na jednostki analityczne wykorzystano dane ujęte w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Na koniec 2022 roku w Gminie Ryczywół zarejestrowane były 323 podmioty gospodarcze. Sferę gospodarczą Gminy zbadano na podstawie następujących wskaźników:

- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców,
- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców,
- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem,
- liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców,
- liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem,
- liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku.

Najwięcej podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców zarejestrowanych było w jednostkach analitycznych Igrzyzna (20 podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców), Połajewice (18,18) oraz Boruchowo (11,11). W Przypadku pozostałych jednostek analitycznych wartość wskaźnika nie przekroczyła 10 zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Z kolei średnio w Gminie Ryczywół na 100 mieszkańców przypada 4,65 zarejestrowanego podmiotu gospodarczego.

Biorąc pod uwagę jedynie podmioty gospodarcze zarejestrowane w 2022 r. przypadające na 100 mieszkańców najkorzystniej wypada sytuacja w jednostce analitycznej Igrzyzna (20 nowozarejestrowanych podmiotów na 100 mieszkańców). Korzystnie odznacza się również jednostka Boruchowo, gdzie na 100 mieszkańców w 2022 roku zarejestrowano 6,35 podmiotu gospodarczego. Średnio w Ryczywole zarejestrowano w 2022 roku jedynie 0,43 działalności gospodarczej na każde 100 mieszkańców, co sumarycznie dało liczbę 30 nowopowstałych podmiotów. Udział procentowy podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w 2022 roku wyniósł zatem 9,3% w skali Gminy. Z wyłączeniem Igrzyny, największy udział procentowy podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w 2022 roku względem ogólnej liczby podmiotów odnotowano w jednostkach Boruchowo (57,1%), Dąbrówka Ludomska i Radom (obie po 28,6%).

Analizie poddano również kwestię podmiotów wyrejestrowanych w 2022 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców Gminy. Zdecydowanie największy udział zamkniętych działalności odnotowano w Piotrowie, gdzie na 100 mieszkańców przypadają prawie 3 zamknięte działalności gospodarcze. W przypadku pozostałych jednostek analitycznych wskaźnik nie przekroczył wartości 1. Średnia dla Gminy wyniosła z kolei 0,49 zamkniętej działalności gospodarczej w 2022 roku na każde 100 mieszkańców. Procentowo, w Piotrowie w 2022 roku wyrejestrowano 60% dotychczas prowadzonych działalności. Ponadto, w jednostce analitycznej Skrzetusz wyrejestrowaniu uległo 33,3% działalności gospodarczych. W 2022 roku w Gminie Ryczywół wyrejestrowano 10,5% wszystkich działalności gospodarczych.

Zestawiając liczbę wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku do liczby podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku uwidacznia się negatywna tendencja obniżania stopnia przedsiębiorczości w Gminie. Wskaźnik ten obrazuje proporcję między podmiotami wyrejestrowanymi, a zarejestrowanymi. W jednostce analitycznej Ludomy zachód na każdy zarejestrowany podmiot przypadało 10 podmiotów wyrejestrowanych. Zdecydowanie negatywnie wyglądała również sytuacja w jednostkach Ludomy wschód

(gdzie na każdy zarejestrowany podmiot przypadło 5 wyrejestrowanych) oraz Wiardunki (gdzie na każdy zarejestrowany podmiot przypadły 3 wyrejestrowane). Łącznie w Gminie Ryczywół w 2022 roku zarejestrowano 30 działalności gospodarczych, a wyrejestrowano 34, co przełożyło się na wartość wskaźnika 1,13.

Szczegółowe dane dotyczące wszystkich jednostek analitycznych przedstawia tabela poniżej.

Tabela 11 Analiza wskaźnikowa sfery gospodarczej

Jednostka analityczna	AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA											
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 mieszkańców		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	6,31	0,322	0,37	-0,013	5,9%	-0,140	0,60	-0,160	9,5%	0,074	1,60	-0,199
Ryczywół północ	5,32	0,131	0,46	0,007	8,7%	-0,025	0,28	0,316	5,2%	0,370	0,60	0,228
Boruchowo	11,11	1,258	6,35	1,322	57,1%	1,983	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Chlebowo	0,00	-0,906	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Dąbrówka Ludomska	4,07	-0,113	1,16	0,163	28,6%	0,799	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Gorzewo	3,17	-0,288	0,50	0,015	15,8%	0,269	0,17	0,481	5,3%	0,367	0,33	0,341
Gościejewko	3,90	-0,147	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Igrzyna	20,00	2,989	20,00	4,372	100,0%	3,759	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Kreżoły	2,41	-0,436	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Lipa	4,02	-0,124	0,52	0,019	12,9%	0,150	0,52	-0,043	12,9%	-0,166	1,00	0,057
Ludomicko	0,00	-0,906	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Ludomy wschód	6,28	0,318	0,16	-0,060	2,6%	-0,277	0,82	-0,492	13,0%	-0,175	5,00	-1,650
Ludomy zachód	4,89	0,048	0,08	-0,079	1,6%	-0,319	0,78	-0,438	16,0%	-0,381	10,00	-3,784
Ninino	3,49	-0,226	0,39	-0,010	11,1%	0,076	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Orłowo	0,83	-0,745	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Piotrowo	4,95	0,058	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	2,97	-3,701	60,0%	-3,446	0,00	0,484
Połajewice	18,18	2,635	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484
Radom	3,10	-0,302	0,88	0,101	28,6%	0,799	0,44	0,070	14,3%	-0,262	0,50	0,270
Skrzetusz	2,54	-0,410	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	0,85	-0,534	33,3%	-1,589	0,00	0,484

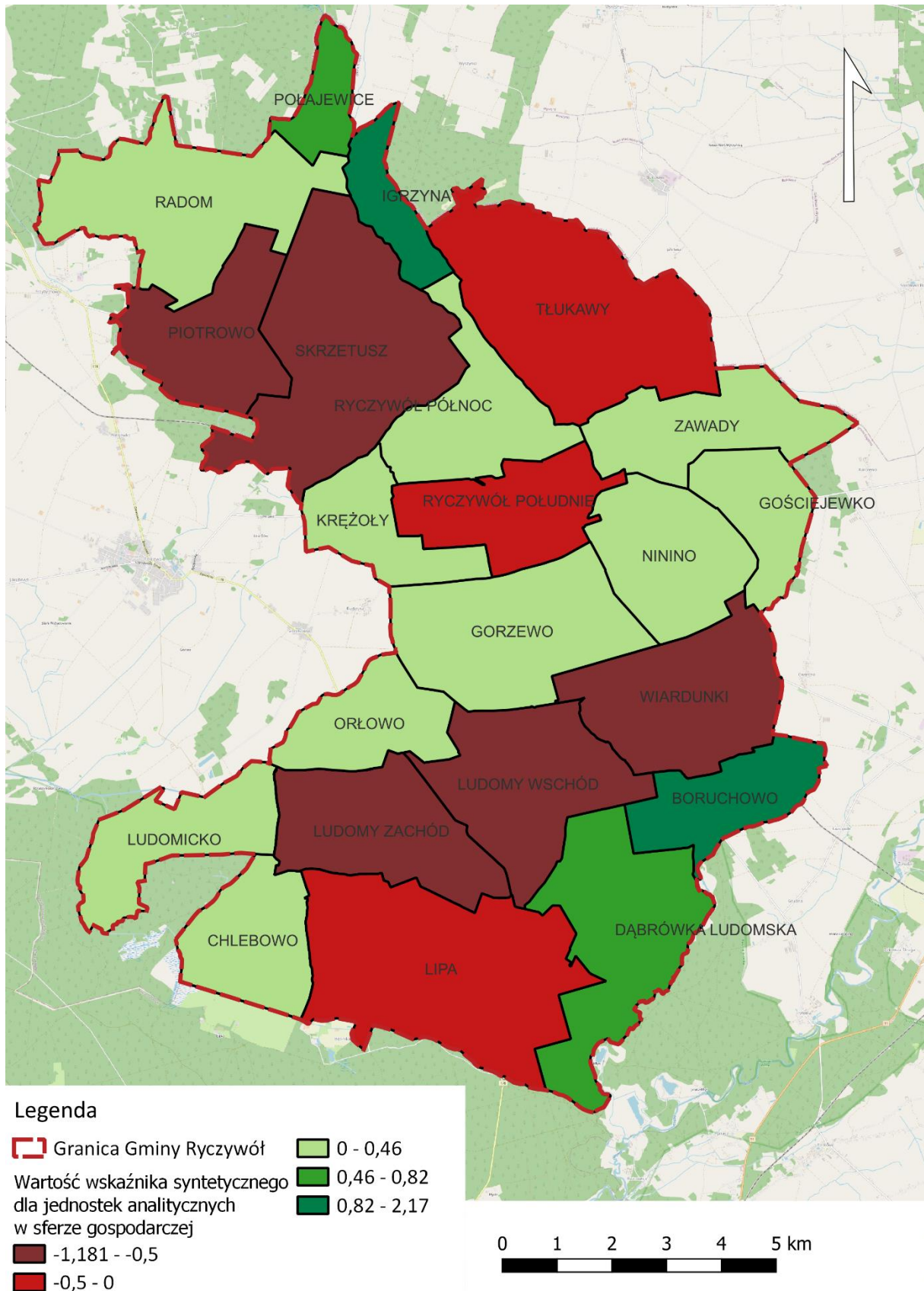
Tłukawy	2,86	-0,349	0,32	-0,026	11,1%	0,076	0,32	0,257	11,1%	-0,041	1,00	0,057
Wiardunki	5,37	0,140	0,28	-0,033	5,3%	-0,167	0,85	-0,534	15,8%	-0,367	3,00	-0,797
Zawady	1,67	-0,581	0,00	-0,097	0,0%	-0,385	0,00	0,730	0,0%	0,733	0,00	0,484

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ryczywół.

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery gospodarczej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Ryczywół stwierdzono w następujących jednostkach:

- Piotrowo,
- Ludomy zachód,
- Skrzetusz,
- Ludomy wschód,
- Wiardunki,
- Ryczywół południe,
- Lipa,
- Tłukawy.

Rysunek 13 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery gospodarczej

Źródło: Opracowanie własne.

Sfera środowiskowa

Według *ustawy o rewitalizacji* szczególnymi zjawiskami kryzysowymi, występującymi w sferze środowiskowej są przekroczone standardy jakości środowiska oraz obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy, które zostały wyznaczone w oparciu o:

- aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasta o liczbie mieszkańców powyżej lub zbliżonej do 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast.

Zgodnie z powyższym, w województwie wielkopolskim strefy stanowią:

- aglomeracja poznańska,
- miasto Kalisz,
- strefa wielkopolska.

Gmina Ryczywół należy do strefy wielkopolskiej, dla której bada się jakość powietrza wg kryteriów dot. ochrony zdrowia ludzi oraz kryteriów dot. ochrony roślin. Kryteria ochrony zdrowia obejmują badanie następujących zanieczyszczeń: dwutlenek siarki (SO_2), dwutlenek azotu (NO_2), tlenek węgla (CO), benzen (C_6H_6), ozon (O_3), pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5, ołów (Pb) w pyłe zawieszonym PM10, arsen (As) w pyłe zawieszonym PM10, kadm (Cd) w pyłe zawieszonym PM10, nikiel (Ni) w pyłe zawieszonym PM10, benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM10. Z kolei ze względu na ochronę roślin bada się: dwutlenek siarki (SO_2), tlenki azotu (NO_x) oraz ozon (O_3).

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2022 roku z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, klasa C (czyli wartości powyżej dopuszczalnych) w strefie wielkopolskiej dotyczyła zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem. Z kolei ze względu na ochronę roślin – nie zanotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych.

Mimo braku przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu (poza benzo(a)pirenem), należy mieć na uwadze, że na jakość powietrza wpływają również lokalne zanieczyszczenia składające się na niską emisję, spowodowaną głównie złej jakości opałem stosowanym w piecach przede wszystkim w zabudowie jednorodzinnej. Indywidualne źródła ciepła na paliwa stałe takie jak węgiel, miał czy ekogroszek, są jednymi z ważniejszych przyczyn niskiej emisji. Dodatkowo, negatywnie na jakość powietrza wpływa wzmożony ruch samochodowy oraz inne czynniki np. wypalanie traw lub pylenie podczas suszy.

Kolejnym przykładem zjawiska kryzysowego, występującego w sferze środowiskowej, na terenie Gminy jest występowanie wyrobów azbestowych. Azbest stanowi występujący w przyrodzie minerał odporny na działanie mrozu, wysokich temperatur, substancji chemicznych i jest odporny na rozciąganie. Składa się on z włókien – uwodnionych krzemianów magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Wyroby azbestowe przede wszystkim wykorzystywano w budownictwie jako pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Obecnie wiadomo, że włókna azbestowe wnikają

bezpośrednio do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy, gromadzą się i zalegają w płucach. Azbest w niewielkim stopniu wchłaniany jest także przez skórę.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, azbest został zaklasyfikowany jako substancja rakotwórcza kategorii 1A. Jest to substancja szczególnie niebezpieczna, stanowiąca poważne zagrożenie zdrowia w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe.

Sfera środowiskowa na terenie Gminy Ryczywół w poszczególnych jednostkach analitycznych przeanalizowana została za pomocą wskaźników obrazujących stopień pokrycia budynków mieszkalnych azbestem, jakość powietrza oraz natężenie ruchu drogowego. Wykorzystano następujące wskaźniki:

- liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców,
- liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek) na 100 mieszkańców,
- liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców.

W ramach pierwszego wskaźnika analizie poddano liczbę budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnio w Gminie Ryczywół na 100 mieszkańców przypada 2,55 budynku mieszkalnego zawierającego wyroby azbestowe. Znacznie powyżej średniej znalazły się jednostki analityczne Boruchowo (7,94 budynku mieszkalnego pokrytego płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców) i Gościejewko (6,49). Ponadto, powyżej średniej gminnej znalazły się również jednostki Dąbrówka Ludomska, Gorzewo, Krężoły, Ludomy wschód, Piotrowo, Radom, Skrzetusz, Tłukawy, Wiardunki.

Kolejnym brany pod uwagę wskaźnikiem była liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek) na 100 mieszkańców. Warto podkreślić, iż udział tzw. „kopciuchów” jest dość znaczący w skali Gminy Ryczywół, bowiem na 100 mieszkańców przypada średnio 29,87 źródła ciepła na paliwa stałe. Tym samym w Gminie obecnych jest aż 2 075 indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe. Największy ich udział zaobserwować można w jednostkach Ludomicko, Dąbrówka Ludomska oraz Połajewice, gdzie średnio na jednego mieszkańca przypada jeden lub więcej piec opalany paliwami stałymi. W praktyce oznacza to, iż domostwa nie posiadają rozproszonych instalacji grzewczej, a na każdą ogrzewaną izbę przypada osobny kocioł. Zdecydowanie najniższym udziałem w tym zakresie cechuje się jednostka Ryczywół północ, gdzie na 100 mieszkańców przypada 14,81 indywidualnego źródła ciepła. Niemniej, takie natężenie jednostek indywidualnych znacząco obniża jakość powietrza w skali całej Gminy w okresie grzewczym, przyjmowanym jako okres między październikiem a kwietniem każdego roku.

Do zdarzeń drogowych (kolizji, wypadków) dochodzi częściej w przypadku wyższego natężenia ruchu samochodowego. Ten z kolei wpływa bezpośrednio na emisję liniową zanieczyszczeń obniżając jakość powietrza na analizowanym obszarze. Dodatkowo zdarzeniom drogowym często towarzyszą wycieki cieczy specjalistycznych stosowanych w układach samochodowych, które również zawierają szkodliwe dla środowiska związki (w tym metale ciężkie). Pozostałości materiałów eksploatacyjnych takich jak ogumienie czy klocki hamulcowe, nadmiernie zużywane podczas zdarzeń drogowych zgromadzone są w ciągu nawierzchni bitumicznej, stopniowo ulegając jednak wyfukiwaniu do środowiska przyrodniczego. Badając natężenie ruchu drogowego wystąpiły stosunkowo duże różnice między poszczególnymi jednostkami analitycznymi. W przypadku 9 z nich nie odnotowano bowiem żadnego zdarzenia drogowego. Z kolei

największym ich odsetkiem odznaczyły się jednostki Ninino (1,94 zdarzenia drogowego na 100 mieszkańców), Boruchowo (1,59) oraz Ludomy wschód (1,47). W tym zakresie warto również zwrócić uwagę, iż analizowane są jedynie zdarzenia drogowe zgłoszone do odpowiednich służb ratunkowych. Udziały w poszczególnych jednostkach mogą być zatem wyższe, jeżeli doszło w nich do kolizji, w ramach których nie interweniowały służby.

Szczegółowe dane dotyczące wszystkich jednostek analitycznych przedstawia tabela poniżej.

Tabela 12 Analiza wskaźnikowa sfery środowiskowej

Jednostka analityczna	POKRYCIE AZBESTEM		JAKOŚĆ POWIETRZA		NATĘŻENIE RUCHU DROGOWEGO	
	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców		Liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek) na 100 mieszkańców		Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	2,13	0,196	23,58	0,084	1,19	-0,660
Ryczywół północ	0,88	0,775	14,81	0,202	0,19	0,885
Boruchowo	7,94	-2,503	36,51	-0,089	1,59	-1,263
Chlebowo	0,00	1,184	41,18	-0,152	0,00	1,169
Dąbrówka Ludomska	5,23	-1,247	222,67	-2,585	0,00	1,169
Gorzewo	4,17	-0,755	27,71	0,029	0,50	0,402
Gościejewko	6,49	-1,833	41,56	-0,157	1,30	-0,821
Igrzyna	0,00	1,184	60,00	-0,404	0,00	1,169
Krężoły	3,61	-0,495	24,10	0,077	0,00	1,169
Lipa	1,94	0,281	27,85	0,027	1,17	-0,617
Ludomicko	0,00	1,184	300,00	-3,621	0,00	1,169
Ludomy wschód	3,50	-0,440	30,91	-0,014	1,47	-1,090
Ludomy zachód	1,80	0,347	31,09	-0,016	0,70	0,089
Ninino	2,33	0,103	27,52	0,032	1,94	-1,800
Orłowo	0,83	0,800	29,75	0,002	0,00	1,169
Piotrowo	2,97	-0,196	23,76	0,082	0,00	1,169
Połajewice	0,00	1,184	100,00	-0,940	0,00	1,169
Radom	3,10	-0,255	28,32	0,021	0,00	1,169
Skrzetusz	4,24	-0,785	24,58	0,071	0,56	0,303
Tłukawy	3,81	-0,586	21,59	0,111	0,63	0,196
Wiardunki	2,82	-0,129	25,71	0,056	0,56	0,303
Zawady	0,83	0,797	19,17	0,144	0,83	-0,108

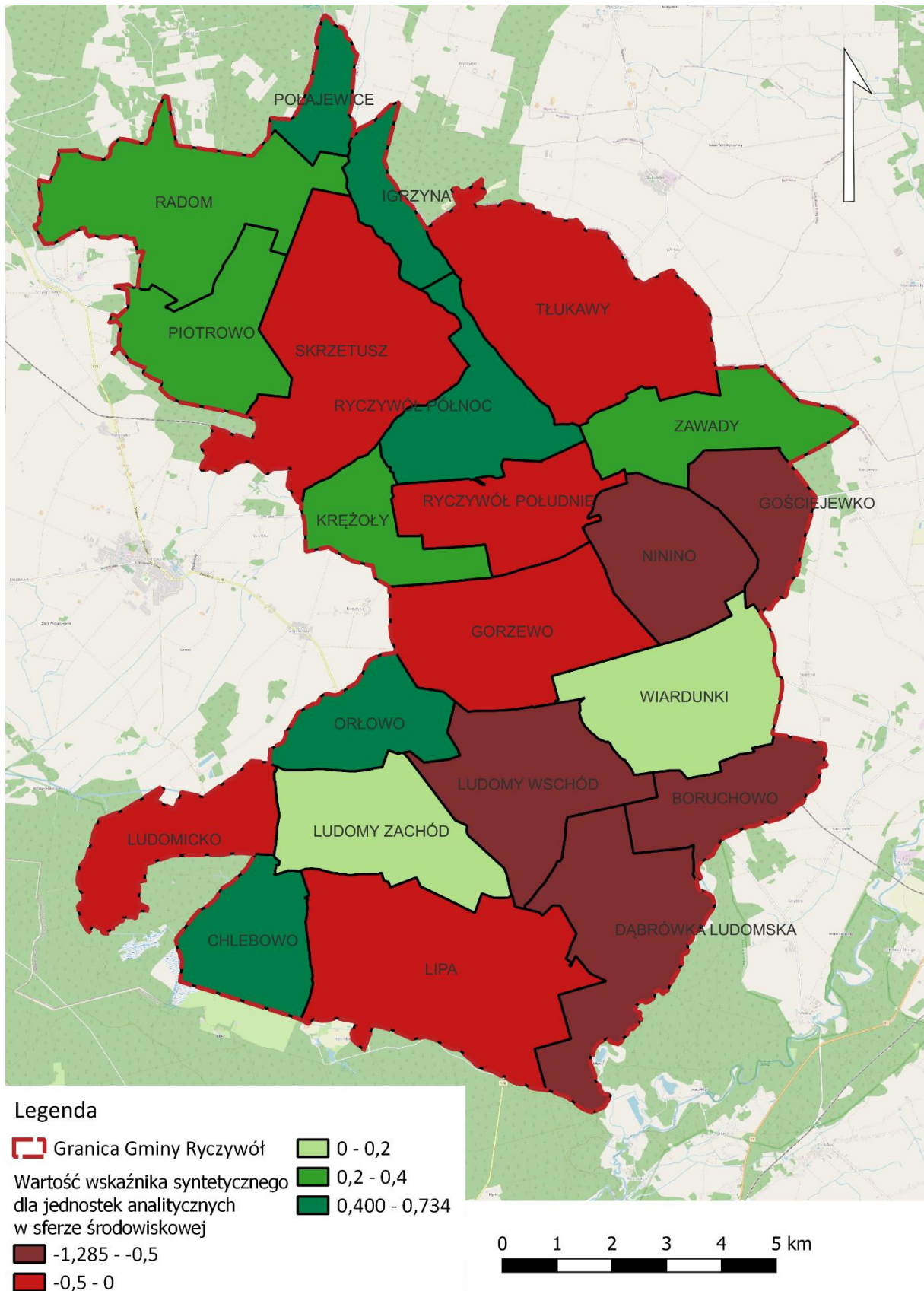
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ryczywół i Komendy Powiatowej Policji w Obornikach.

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska

kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery środowiskowej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Ryczywół stwierdzono w następujących jednostkach:

- Boruchowo,
- Gościejewko,
- Dąbrówka Ludomska,
- Ninino,
- Ludomy wschód,
- Ludomicko,
- Skrzetusz,
- Ryczywół południe,
- Gorzewo,
- Lipa,
- Tłukawy.

Rysunek 14 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery środowiskowej

Źródło: Opracowanie własne.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Powierzchnia Gminy Ryczywół wynosi 154,54 km². W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie przeważają grunty rolne stanowiące ok. 72% obszaru Gminy. Lesistość kształtuje się na poziomie niespełna 24%. Pozostałe grunty, w tym tereny zurbanizowane zajmują zatem ok. 4% powierzchni Gminy.

Gmina Ryczywół jest wiejską jednostką samorządu terytorialnego z siedzibą we wsi Ryczywół. Główna wieś gminna jest ośrodkiem, który utracił prawa miejskie w 1934 r. We wsi zachowany został układ urbanistyczny wraz z rynkiem (obecny Plac 1 Maja) oraz głównymi ulicami wylotowymi, niegdyś szlakami handlowymi: Chodzieską, Obornicką, Czarnkowską i Stepczyńskiego (w kierunku Rogoźna). Ośrodek stanowi największą koncentrację ludności na terenie Gminy. Historia miejscowości zdeterminowała fakt jej wielokierunkowego rozwoju z uwzględnieniem zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców Gminy. Tym samym w Ryczywole zlokalizowane są najważniejsze usługi z zakresu: administracji, handlu, kultury czy usług społecznych. Zważając, iż główną oś rozwojową dla zabudowy mieszkaniowej stanowił Plac 1 Maja, Ryczywół dzieli się naturalnie na wiekową część wsi oraz jej współczesne tereny rozwojowe. Tym samym, jednostka Ryczywół północ zawiera w sobie przede wszystkim nowopowstałą zabudowę jedno- i wielorodzinną wraz z podstawowymi usługami społecznymi: Przedszkolem Publicznym, Szkołą Podstawową im. Powstańców Wielkopolskich, Halą Widowiskowo-Sportową, Operą Leśną w Ryczywole czy boiskami sportowymi użytkowymi m.in.: przez klub sportowy Golnica Ryczywół. Z kolei w jednostce analitycznej Ryczywół południe zlokalizowane są najważniejsze instytucje z zakresu administracji, miejsca publiczne i historyczne jak m.in.: Urząd Gminy Ryczywół, Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Kultury, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ryczywole, Rewir Dzielnicowych w Ryczywole, Przedsiębiorstwo Komunalne w Ryczywole, Ochotnicza Straż Pożarna w Ryczywole, Kościół św. Mikołaja i św. Anny, dawny kościół ewangelicki, park dworski wraz z zabudowaniami.

Na obszar Gminy składają się 32 miejscowości: wsie, części wsi i osady. Ze względu na rozdrobnioną strukturę osadniczą Gminy, na jej obszarze wydzielonych zostało 19 obrębów ewidencyjnych: Boruchowo, Dąbrówka Ludomska, Gorzewo, Gościejewko, Igrzyna, Krężoły, Lipa, Ludomicko, Ludomy, Ninino, Orłowo, Piotrowo, Połajewice, Radom, Ryczywół, Skrzetusz, Tłukawy, Wiardunki i Zawady. Największymi miejscowościami są Ryczywół (2 310 mieszkańców), Lipa (702) i Gorzewo (599). Pozostałe miejscowości liczą mniej niż 500 mieszkańców. Na obszarze Gminy trudno jest wskazać tereny rozwojowe, zarówno w ujęciu zabudowy mieszkaniowej jak i przemysłowo-usługowej, bowiem problem depopulacji odnosi się do wszystkich miejscowości. Południowe krańce Gminy (Ludomicko, Chlebowo) to tereny o wysokich walorach przyrodniczych, predysponowane do pełnienia funkcji wypoczynkowo-edukacyjnych. Z kolei pozostałe tereny Gminy stanowiły historyczne dworki, zespoły pałacowo-parkowe i inne zabudowania rezydencjonalne. W związku z tym na ich terenie obecne są nieliczne zabudowania zabytkowe, jednak zagospodarowanie wciąż ma charakter typowo rolniczy. W Gminie widoczne są również wpływy z okresu PRL. W obrębie Orłowo obecna jest zabudowa wielorodzinną o niskim standardzie, a także zabudowania przemysłowo-składowe będące popegeerowską pozostałością. Wśród głównych problemów na tym obszarze można wskazać skomplikowaną strukturę własnościową nieruchomości, a także rozczłonkowanie gruntów.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna to również obiekty infrastruktury publicznej, sportowej, rekreacyjnej, czy kulturalnej. Na jakość przestrzeni oraz jej funkcjonalność, w tym poczucie bezpieczeństwa wśród

mieszkańców oraz reprezentatywność miejsc publicznych, wpływa szereg czynników, związanych z dostępnością komunikacyjną czy ogólnymi wrażeniami estetycznymi.

Sytuację w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na terenie Gminy Ryczywół przeanalizowano na podstawie następujących wskaźników obrazujących dostępność terenów zieleni, dostępność infrastruktury publicznej, ład przestrzenny oraz jakość terenów publicznych:

- powierzchni ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców,
- liczby obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców,
- liczby ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców,
- liczby ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym,
- liczby centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców,
- liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców,
- liczby punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców.

W przypadku 6 jednostek analitycznych mieszkańcy nie mają dostępu do zieleni urządzonej, jednak należy zaznaczyć tereny jednostek Chlebowo, Ludomicko czy Igrzyna zlokalizowane są w sąsiedztwie kompleksów leśnych. Tym samym faktycznym brakiem dostępu do zieleni urządzonej charakteryzują się jednostki Orłowo, Krężyły i Połajewice. Negatywnie odznaczają się także jednostki Ryczywół południe i Ryczywół północ, gdzie na 100 mieszkańców przypada odpowiednio 65 oraz niespełna 133 m² ogólnodostępnych terenów zieleni. W pozostałych jednostkach wskaźnik kształtuje się na stosunkowo wysokim poziomie, co odzwierciedla średnia gminna na poziomie 1 166,27 m² powierzchni ogólnodostępnych terenów zieleni przypadających na 100 mieszkańców.

Dostępność infrastruktury publicznej rozumiana jest w ujęciu zaspokajania podstawowych potrzeb społeczno-kulturalnych, w tym potrzeb socjalizacji i integracji społecznej. Infrastruktura publiczna ma zatem stanowić odpowiedź na potrzeby mentalne, duchowe i fizyczne mieszkańców poprzez adekwatność i dostępność. Należy zwrócić uwagę, iż w jednostkach analitycznych Ryczywół południe, Chlebowo, Igrzyna, Krężyły, Ludomicko, Orłowo, Połajewice i Zawady nie ma żadnych obiektów infrastruktury sportowej. Średnio w Gminie Ryczywół na 100 mieszkańców przypada jedynie 0,27 obiektu infrastruktury sportowej. Tym samym wyniki wskaźnika poniżej średniej gminnej odnotowano również w jednostkach Ludomy zachód (0,08), Ludomy wschód (0,16) oraz Gorzewo (0,17). Dostęp do placów zabaw (z wyłączeniem obiektów szkolnych) w Gminie Ryczywół jest jeszcze bardziej ograniczony, bowiem średnio na 100 mieszkańców przypada jedynie 0,24 takowego obiektu. Na obszarze 7 jednostek analitycznych nie ma zlokalizowanych żadnych ogólnodostępnych placów zabaw. Odnosząc z kolei liczbę ogólnodostępnych placów zabaw do 100 osób w wieku przedprodukcyjnym dostępność wygląda nieznacznie lepiej. Średnio w Ryczywole na 100 osób poniżej 18 roku życia przypada 1,18 ogólnodostępnego placu zabaw. Niemniej poniżej średniej gminnej plasują się następujące jednostki analityczne: Ryczywół południe (0,66), Gorzewo (0,76) i Ludomy wschód (0,75). Z kolei najkorzystniej wypada stosunek liczby ogólnodostępnych placów zabaw w przeliczeniu na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w przypadku jednostek Boruchowo (9,09), Piotrowo i Zawady (obie 4,17). Przytoczone wartości wskaźnika wskazują na znaczną dysproporcję zachodzącą w zakresie dostępności urządzeń i

przestrzeni zabawowych dedykowanych najmłodszym mieszkańcom Gminy Ryczywół. Rozpatrując dostępność do centrów aktywności rozumianych jako świetlice, domy kultury, biblioteki i ich filie, remizy strażackie czy zorganizowane miejsca w plenerze (np. wiaty, wyznaczone miejsca na ogniska i biesiady) również zauważalne są duże rozbieżności między poszczególnymi jednostkami analitycznymi. W jednostce Ludomicko zlokalizowane jest jedno miejsce integracji plenerowej, co w przypadku zamieszkiwania jednostki tylko przez jednego mieszkańca przełożyło się na wskaźnik wynoszący 100. W przypadku 5 jednostek analitycznych mieszkańcy nie mają dostępu do żadnych centrów aktywności. Wskazaniem poniżej średniej gminnej (0,46) charakteryzują się z kolei jednostki Ryczywół północ, Gorzewo, Lipa, Ludomy wschód, Ludomy zachód i Radom.

Zagadnienie ładu przestrzennego powiązane jest bezpośrednio z planowaniem przestrzennym. Poprzez pojęcie ładu przestrzennego należy rozumieć harmonijne ukształtowanie całości przestrzeni z uwzględnieniem uporządkowania relacji, uwarunkowań i wymagań funkcjonalno-przestrzennych, społeczno-gospodarczych, środowiskowych, kulturowych i estetycznych. Zważając na formalno-prawny aspekt ładu przestrzenny powinien być kształtowany w oparciu o tworzone plany miejscowe. Często jednak, celem przyspieszenia procesu i obniżenia kosztów z nim związanych zamiast opracowywania planów, jednostki samorządu terytorialnego doraźnie wydają podmiotom decyzje o warunkach zabudowy. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 100 mieszkańców okazała się być zdecydowanie najwyższa w jednostce Boruchowo (7,94 wydanych decyzji na 100 mieszkańców). Z kolei w jednostce Ludomicko, gdzie wskaźnik ponownie wyniósł 100 została wydana jedna decyzja właśnie odnosząca się do posadowienia wiaty biesiadnej. W przypadku pozostałych jednostek wskaźnik nie przekroczył wartości 2, a średnia gminna wyniosła 0,68 wydanej decyzji.

W tworzeniu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy, niezwykle istotna jest nie tylko obecność przestrzeni publicznych, ale również ich jakość. Przestrzenie publiczne mają służyć gromadzeniu się mieszkańców oraz oferować rozmaite formy spędzania czasu wolnego. Na jakość przestrzeni publicznej będą zatem wpływały kwestie związane z poczuciem bezpieczeństwa, jak obecność oświetlenia, monitoringu. Również nagromadzenie punktów sprzedaży alkoholu, a co za tym idzie osób pod jego wpływem determinuje obniżenie poczucia bezpieczeństwa w danej przestrzeni i spadek jej jakości. Analizując liczbę punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców, ich największe nagromadzenie zaobserwować można w jednostkach analitycznych Ryczywół południe (0,52), Ludomy wschód (0,49) i Ninino (0,39).

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 13 Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej

Jednostka analityczna	DOSTĘPNOŚĆ TERENÓW ZIELENI		DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ								ŁĄD PRZESTRZENNY		JAKOŚĆ TERENÓW PUBLICZNYCH	
	Powierzchnia ogólnodostępnych terenów zieleni na 100 mieszkańców		Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców		Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców		Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym		Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców		Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców		Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	65,00	-0,612	0,00	-0,431	0,11	-0,333	0,66	-0,250	0,82	0,017	0,45	0,011	0,52	-1,402
Ryczywół północ	132,59	-0,575	0,46	0,298	0,23	-0,033	1,27	0,038	0,19	-0,013	1,11	-0,020	0,09	0,661
Boruchowo	2 601,59	0,798	1,59	2,068	1,59	3,362	9,09	3,741	1,59	0,052	7,94	-0,334	0,00	1,106
Chlebowo	0,00	-0,649	0,00	-0,431	0,00	-0,613	0,00	-0,561	0,00	-0,021	0,00	0,031	0,00	1,106
Dąbrówka Ludomska	2 183,72	0,566	0,58	0,485	0,58	0,843	2,56	0,653	0,58	0,006	1,16	-0,022	0,00	1,106
Gorzewo	2 016,03	0,473	0,17	-0,168	0,17	-0,195	0,76	-0,199	0,17	-0,014	0,17	0,023	0,17	0,304
Gościejewko	7 192,21	3,351	2,60	3,658	0,00	-0,613	0,00	-0,561	1,30	0,039	1,30	-0,029	0,00	1,106
Igrzyna	0,00	-0,649	0,00	-0,431	0,00	-0,613	0,00	-0,561	0,00	-0,021	0,00	0,031	0,00	1,106
Kreżoły	0,00	-0,649	0,00	-0,431	0,00	-0,613	0,00	-0,561	0,00	-0,021	0,00	0,031	0,00	1,106
Lipa	1 739,51	0,319	0,26	-0,023	0,13	-0,288	0,60	-0,277	0,26	-0,009	0,52	0,007	0,13	0,484
Ludomicko	0,00	-0,649	0,00	-0,431	0,00	-0,613	0,00	-0,561	100,00	4,582	100,00	-4,569	0,00	1,106
Ludomy wschód	755,00	-0,229	0,16	-0,173	0,16	-0,203	0,75	-0,206	0,16	-0,014	0,87	-0,009	0,49	-1,254
Ludomy zachód	517,46	-0,361	0,08	-0,307	0,27	0,073	1,23	0,021	0,08	-0,018	0,35	0,015	0,23	-0,022
Ninino	914,73	-0,140	0,39	0,180	0,39	0,358	1,82	0,300	0,78	0,014	0,00	0,031	0,39	-0,755
Orłowo	0,00	-0,649	0,00	-0,431	0,00	-0,613	0,00	-0,561	0,00	-0,021	0,00	0,031	0,00	1,106
Piotrowo	2 751,49	0,881	0,99	1,128	0,99	1,866	4,17	1,411	0,99	0,024	0,00	0,031	0,00	1,106
Połajewice	0,00	-0,649	0,00	-0,431	0,00	-0,613	0,00	-0,561	0,00	-0,021	0,00	0,031	0,00	1,106
Radom	1 684,51	0,288	0,44	0,266	0,44	0,495	1,79	0,284	0,44	-0,001	0,00	0,031	0,00	1,106
Skrzetusz	918,08	-0,138	0,28	0,014	0,28	0,095	1,28	0,046	0,56	0,005	1,13	-0,021	0,00	1,106

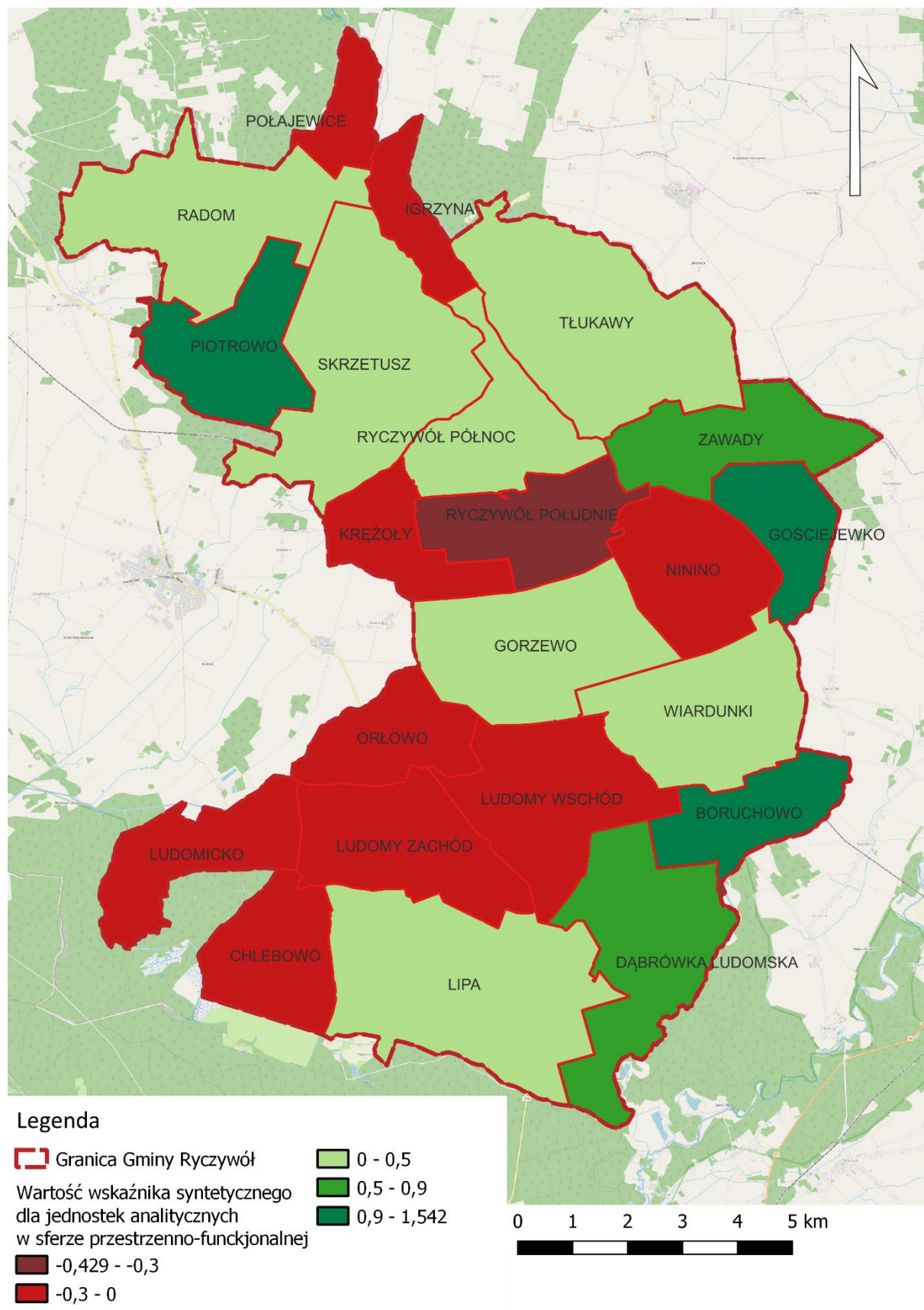
Tłukawy	2 705,08	0,856	0,32	0,069	0,32	0,182	1,23	0,024	0,63	0,008	0,63	0,002	0,32	-0,418
Wiardunki	3 291,53	1,182	0,28	0,014	0,28	0,095	1,19	0,003	0,56	0,005	0,56	0,005	0,28	-0,250
Zawady	3 742,50	1,433	0,00	-0,431	0,83	1,474	4,17	1,411	0,83	0,017	1,67	-0,046	0,00	1,106

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ryczywół.

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery przestrzenno-funkcjonalnej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Ryczywół stwierdzono w następujących jednostkach:

- Ryczywół południe,
- Ludomy wschód,
- Chlebowo,
- Igrzyna,
- Krężoły,
- Orłowo,
- Połajewice,
- Ludomicko,
- Ludomy zachód,
- Ninino.

Rysunek 15 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej

Źródło: Opracowanie własne.

Sfera techniczna

Zdegradowane, a niekiedy także zdewastowane obiekty szpecą przestrzeń, niszczą ład przestrzenny i walory estetyczne. Tereny, na których stan techniczny obiektów określa się jako zły lub bardzo zły często stają się nieatrakcyjne dla mieszkańców i przestają być użytkowane, co sprawia, że pogłębia się degradacja tego terenu. Zwiększa to tendencję do łamania norm społecznych oraz sprzyja wzrostowi przestępczości⁷.

Przestrzeń, w której realizowane są usługi z zakresu oświaty (budynki szkół, przedszkoli), ochrony zdrowia (ośrodki zdrowia, przychodnie), działań władz samorządowych (budynki urzędów, placówek) itp. w dużym stopniu oddziałuje na poziom ogólnego zadowolenia mieszkańców z realizacji tych usług, co w sposób bezpośredni wiąże się z nastrojami i emocjami pojawiającymi się w sferze społecznej. Do obiektów przestrzeni publicznej należą także budynki komunalne. Pojęcie to rozumiane jako ogół lokali należących do gminy, służących realizacji zadań własnych gminy. Budynek w dobrym stanie technicznym oprócz ogólnego dobrego stanu zewnętrznego powinien charakteryzować się również dobrą efektywnością energetyczną, a także brakiem barier architektonicznych.

Według *ustawy o rewitalizacji* negatywnymi zjawiskami technicznymi, które należy przeanalizować są w szczególności: stan degradacji technicznej obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Sfera techniczna na terenie Gminy Ryczywół została przeanalizowana na podstawie wskaźników przedstawiających:

- liczbę obiektów przestrzeni publicznej (plac zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców,
- liczbę obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców,
- liczbę obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców,
- liczbę obiektów komunalnych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej itp.) na 100 mieszkańców.

Największym udziałem obiektów w przestrzeni publicznej będących w złym stanie technicznym w przeliczeniu na 100 mieszkańców odznaczyły się jednostki Boruchowo (1,59), Piotrowo (0,99) oraz Zawady (0,83). Średnia dla Gminy Ryczywół w tym zakresie wyniosła 0,22 obiektu na 100 mieszkańców.

Obiekty zabytkowe, które stanowią świadectwo oraz dziedzictwo kulturowe minionych epok dając niejednokrotnie możliwość podziwiania unikatowych rozwiązań technicznych czy architektonicznych są wyjątkowo kosztochłonne w zapewnieniu im prawidłowego stanu technicznego. Dlatego też 377 obiektów zabytkowych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się w złym stanie technicznym. Przeliczając

---

⁷ Teoria rozbitych okien (teoria rozbitej szyby): G. Kelling, C. Coles, 1982, *Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities*.

liczbę obiektów zabytkowych wpisanych do GEZ w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców, największy ich udział odnotowano w jednostkach analitycznych Ludomicko (100), Chlebowo (47,06) oraz Igrzyna (20). Ponadto w każdej jednostce analitycznej zlokalizowany jest przynajmniej jeden obiekt zabytkowy będący w złym stanie technicznym. Średnio w Gminie Ryczywół na 100 mieszkańców przypada 5,43 obiektu zabytkowego wpisanego do gminnej ewidencji będącego w złym stanie technicznym.

Największym udziałem obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji na 100 mieszkańców charakteryzuje się zdecydowanie jednostka analityczna Gościejewko (3,9 obiektu komunalnego wymagającego termomodernizacji na 100 mieszkańców). Wysokim udziałem obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji w przeliczeniu na 100 mieszkańców charakteryzowały się również jednostki Ryczywół południe (1,64), Boruchowo (1,59) i Radom (1,33). Jak już wspomniano, jednostka Ryczywół południe zawiera historyczną zabudowę, która często jest skomunalizowana, a ze względu na swój wiek wymaga działań remontowych lub restauracyjnych wspierających efektywność energetyczną. W pozostałych jednostkach wskaźnik wyniósł poniżej 1, przekładając się na średnią gminną wynoszącą 0,65 obiektu komunalnego wymagającego termomodernizacji na 100 mieszkańców.

Kolejnym analizowanym aspektem w sferze technicznej było zapewnienie dostępności, w szczególności do obiektów komunalnych. Najwyższą liczbą obiektów komunalnych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w przeliczeniu na 100 mieszkańców odznaczyły się ponownie jednostki analityczne Gościejewko (3,9 obiektu niedostosowanego na 100 mieszkańców), Boruchowo (1,59), Ryczywół południe (1,57) i Radom (1,33). Średnia gminna w tym zakresie wyniosła 0,66. Oznacza to, iż w znacznej części budynki komunalne znajdują się w złym stanie technicznym nie spełniających obecnych norm z zakresu zapewnienia dostępności, a także efektywności energetycznej.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 14 Analiza sfery technicznej

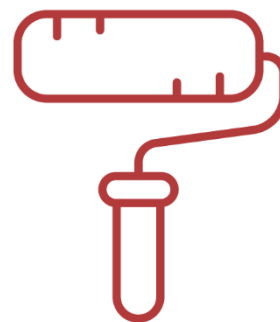
Jednostka analityczna	STAN TECHNICZNY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ				EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA		ZAPEWNIENIE DOSTĘPNOŚCI	
	Liczba obiektów przestrzeni publicznej (plac zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców		Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców		Liczba obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców		Liczba obiektów komunalnych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, itp.) na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ryczywół południe	0,07	0,348	7,31	-0,082	1,64	-1,089	1,57	-1,017
Ryczywół północ	0,09	0,303	1,20	0,184	0,19	0,507	0,19	0,536
Boruchowo	1,59	-3,373	4,76	0,029	1,59	-1,029	1,59	-1,039
Chlebowo	0,00	0,531	47,06	-1,814	0,00	0,710	0,00	0,744
Dąbrówka Ludomska	0,58	-0,899	6,98	-0,067	0,00	0,710	0,58	0,091
Gorzewo	0,17	0,121	3,51	0,084	0,17	0,527	0,17	0,557
Gościejewko	0,00	0,531	7,79	-0,103	3,90	-3,559	3,90	-3,634
Igrzyna	0,00	0,531	20,00	-0,635	0,00	0,710	0,00	0,744

Kreżoły	0,00	0,531	8,43	-0,131	0,00	0,710	0,00	0,744
Lipa	0,13	0,213	1,55	0,169	0,00	0,710	0,00	0,744
Ludomicko	0,00	0,531	100,00	-4,121	0,00	0,710	0,00	0,744
Ludomy wschód	0,16	0,128	7,05	-0,070	0,98	-0,367	0,98	-0,361
Ludomy zachód	0,27	-0,143	5,13	0,013	0,47	0,195	0,47	0,216
Ninino	0,39	-0,422	9,69	-0,186	0,39	0,285	0,39	0,309
Orłowo	0,00	0,531	11,57	-0,268	0,00	0,710	0,00	0,744
Piotrowo	0,99	-1,904	5,94	-0,022	0,00	0,710	0,99	-0,368
Połajewice	0,00	0,531	9,09	-0,160	0,00	0,710	0,00	0,744
Radom	0,44	-0,557	7,52	-0,091	1,33	-0,745	1,33	-0,747
Skrzetusz	0,28	-0,164	10,45	-0,219	0,56	0,091	0,56	0,109
Tłukawy	0,32	-0,250	7,30	-0,082	0,63	0,014	0,63	0,031
Wiardunki	0,28	-0,164	3,11	0,101	0,28	0,400	0,28	0,427
Zawady	0,83	-1,518	7,50	-0,090	0,83	-0,203	0,83	-0,192

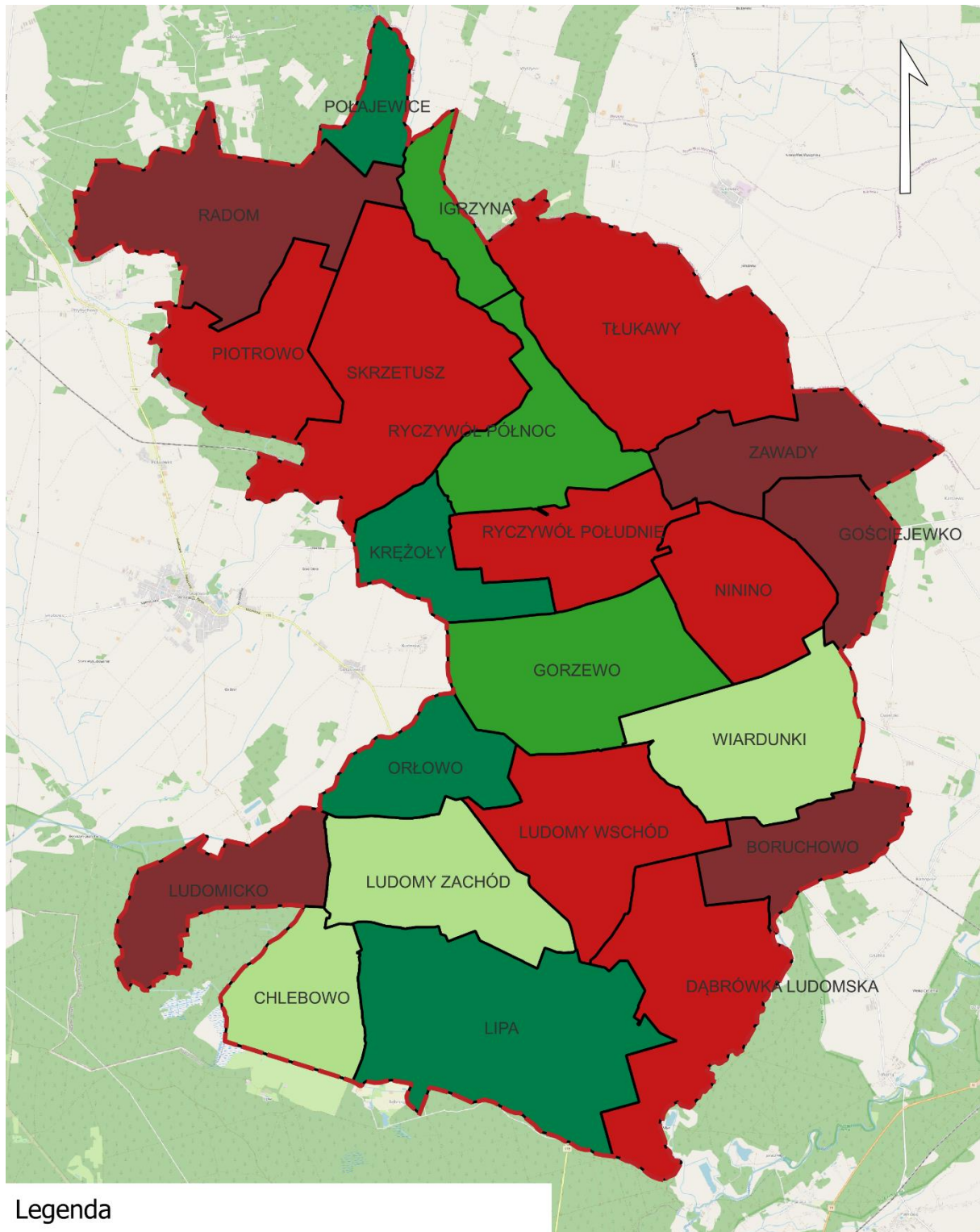
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Ryczywół.

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery technicznej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Ryczywół stwierdzono w następujących jednostkach:

- Gościejewko,
- Boruchowo,
- Radom,
- Ludomicko,
- Zawady,
- Ryczywół Południe,
- Piotrowo,
- Ludomy wschód,
- Tłukawy,
- Skrzetusz,
- Dąbrówka Ludomska,
- Ninino.

Rysunek 16 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery technicznej

Legenda

- Granica Gminy Rycyzów
  - -0,5 - 0
  - 0 - 0,2
  - 0,2 - 0,4
  - 0,4 - 0,464
  - -1,691 - -0,5
- Wartość wskaźnika syntetycznego w jednostkach analitycznych dla sfery technicznej

Źródło: Opracowanie własne.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z przyjętą metodyką, do obszaru zdegradowanego włączone mogą zostać wszystkie te jednostki analityczne, dla których wartość wskaźnika syntetycznego natężenia zjawisk kryzysowych jest ujemna (mniejsza od 0) w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o rewitalizacji.

Zgodnie z *ustawą o rewitalizacji*, obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zdiagnozowano w następujących jednostkach analitycznych Gminy Ryczywół: **Dąbrówka Ludomska, Ryczywół południe, Chlebowo, Tłukawy, Wiardunki, Orłowo i Ludomy wschód**. We wszystkich wymienionych jednostkach stwierdzono współwystępowanie problemów w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Oznacza to, że wskazane powyżej jednostki, stanowią obszar zdegradowany wyznaczony na terenie Gminy Ryczywół.

W poniższej tabeli przedstawiono w sposób zbiorczy wyniki analizy wskaźnikowej sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego dla wszystkich badanych jednostek analitycznych.

Tabela 15 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego - zestawienie zbiorcze

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
Ryczywół południe	-0,600	-0,019	-0,127	-0,429	-0,460
Ryczywół północ	0,052	0,171	0,621	0,051	0,383
Boruchowo	0,797	1,085	-1,285	1,542	-1,353
Chlebowo	-0,247	0,093	0,734	-0,162	0,043
Dąbrówka Ludomska	-0,642	0,466	-0,888	0,519	-0,041
Gorzewo	0,029	0,198	-0,108	0,032	0,322
Gościejewko	0,743	0,220	-0,937	0,993	-1,691
Igrzyna	1,189	2,178	0,650	-0,162	0,338
Krężoły	0,250	0,172	0,250	-0,162	0,464
Lipa	0,204	-0,018	-0,103	0,030	0,459
Ludomicko	0,425	0,093	-0,423	-0,162	-0,534
Ludomy wschód	-0,003	-0,389	-0,515	-0,298	-0,168
Ludomy zachód	0,093	-0,825	0,140	-0,086	0,070
Ninino	0,334	0,298	-0,555	-0,002	-0,004
Orłowo	-0,039	0,120	0,657	-0,162	0,429
Piotrowo	0,906	-1,181	0,352	0,921	-0,396
Potajewice	0,568	0,684	0,471	-0,162	0,456

Radom	0,429	0,113	0,312	0,353	-0,535
Skrzetusz	0,461	-0,422	-0,137	0,158	-0,046
Tłukawy	-0,105	-0,004	-0,093	0,103	-0,072
Wiardunki	-0,061	-0,293	0,077	0,150	0,191
Zawady	0,806	0,147	0,278	0,709	-0,501

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnej tabeli przedstawione są uporządkowane wyniki analizy sfery społecznej jednostek analitycznych obszaru zdegradowanego, ze wskazaniem liczby pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych oraz dotyczących ich danych powierzchniowych i ludnościowych.

W tak przyjętej analizie, obszar zdegradowany tworzy siedem jednostek analitycznych, których łączna powierzchnia wynosi 54,2 km², co stanowi 35% powierzchni Gminy. Obszar zdegradowany zamieszkiwany jest przez 2 685 mieszkańców, którzy stanowią 38,7% ogółu mieszkańców Gminy Ryczywół.

Tabela 16 Jednostki analityczne zaliczone do obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Ryczywół

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Liczba pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych	Liczba ludności w jednostce analitycznej (os.)	Udział wśród całkowitej ludności Gminy (%)	Powierzchnia jednostki analitycznej (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)
Dąbrówka Ludomska	-0,642	2	172	2,5%	9,3	6,0%
Ryczywół południe	-0,600	4	1 340	19,3%	5,8	3,7%
Chlebowo	-0,247	1	17	0,2%	5,1	3,3%
Tłukawy	-0,105	3	315	4,5%	13,1	8,4%
Wiardunki	-0,061	1	354	5,1%	8,3	5,4%
Orłowo	-0,039	1	121	1,7%	4,5	2,9%
Ludomy wschód	-0,003	4	366	5,3%	8,3	5,3%
Gorzewo	0,029	1	599	8,6%	9,2	6,0%
Ryczywół północ	0,052	0	1 080	15,5%	5,8	3,8%
Ludomy zachód	0,093	2	511	7,4%	7,3	4,7%
Lipa	0,204	2	772	11,1%	13,7	8,8%
Krężoły	0,250	1	83	1,2%	4,1	2,6%
Ninino	0,334	3	258	3,7%	6,3	4,1%
Ludomicko	0,425	3	1	0,0%	5,3	3,4%
Radom	0,429	1	226	3,3%	10,1	6,5%
Skrzetusz	0,461	3	354	5,1%	13,2	8,6%
Połajewice	0,568	1	11	0,2%	2,2	1,4%
Gościejewko	0,743	2	77	1,1%	3,8	2,5%
Boruchowo	0,797	2	63	0,9%	4,6	3,0%
Zawady	0,806	1	120	1,7%	6,0	3,9%
Piotrowo	0,906	2	101	1,5%	6,3	4,1%
Igrzyzna	1,189	1	5	0,1%	2,6	1,7%

Źródło: opracowanie własne.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Z ustawy o rewitalizacji wynika, że aby dany obszar gminy mógł zostać uznany za obszar rewitalizacji konieczne jest, aby występowała na nim koncentracja negatywnych zjawisk oraz aby był on istotny dla rozwoju lokalnego całej gminy.

Wyznaczając obszar rewitalizacji na terenie Gminy Ryczywół kierowano się również zasadą nieprzekraczalności ustawowych wartości 20% powierzchni gminy oraz 30% liczby mieszkańców. Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową jako obszar rewitalizacji przyjęto jednostki analityczne Ryczywół południe, Chlebowo, Ludomy wschód i Orłowo. Wyboru tych jednostek dokonano na podstawie łącznego spełnienia kryteriów takich jak:

- jednostka posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego całej Gminy,
- zachodzi na niej koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej,
- jednostka cechuje się potencjałem społecznym i infrastrukturalnym do prowadzenia procesu rewitalizacji.

Jednostki analityczne wyznaczone jako obszar rewitalizacji tworzą trzy podobszary:

Ryczywół południe – to jednostka położona w centralnej części Gminy, odznaczająca się znacznym nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również we wszystkich pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dodatkowo, jednostka ta jest niezwykle istotna z punktu widzenia rozwoju lokalnego poprzez skoncentrowanie na jej obszarze wielu usług i instytucji społecznych jak m.in.: Urząd Gminy Ryczywół, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna. Jest to również obszar cechujący się wysoką intensywnością zabudowy, a co za tym idzie również gęstością zaludnienia, skupiający 19,3% wszystkich mieszkańców Gminy. Obecny potencjał społeczny stwarza w jednostce dobre podwaliny pod skuteczne przeprowadzenie procesu rewitalizacji.

Chlebowo – jest to niewielka jednostka analityczna, zamieszkiwana przez zaledwie 0,2% ludności Gminy, która jednak potencjalnie stanowi unikalne w skali Gminy środowisko sprzyjające integracji społecznej. Stwierdzone nagromadzenie problemów w sferach społecznej i przestrzenno-funkcjonalnej w sposób skuteczny ogranicza potencjał rozwojowy miejsca. Wskazanie tego obszaru do prowadzenia rewitalizacji uwarunkowane jest przede wszystkim wysokim potencjałem środowiska naturalnego zdolnego do przyciągania i angażowania wokół lokalnej społeczności. Tym samym Chlebowo mimo niewielkiej populacji zamieszkującej jednostkę ma predyspozycje do skutecznej dyfuzji procesu rewitalizacji na sąsiednie obszary.

Ludomy wschód i Orłowo – są to jednostki tworzące zwarty obszar w południowo-zachodniej części Gminy Ryczywół cechujące się nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Ponadto w jednostce Ludomy wschód stwierdzono stan kryzysowy w każdej z pozostałych analizowanych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, z kolei w Orłowie zdiagnozowano problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Są to jednostki zamieszkiwane łącznie przez 7% ludności Gminy. Na obszarze wspomnianych jednostek niegdyś działalność prowadził PGR, którego pozostałości widoczne są w przestrzeni jednostek. Zabudowa jednorodzinna mieszkająca się z zabudowaniami wielorodzinnymi o niskim

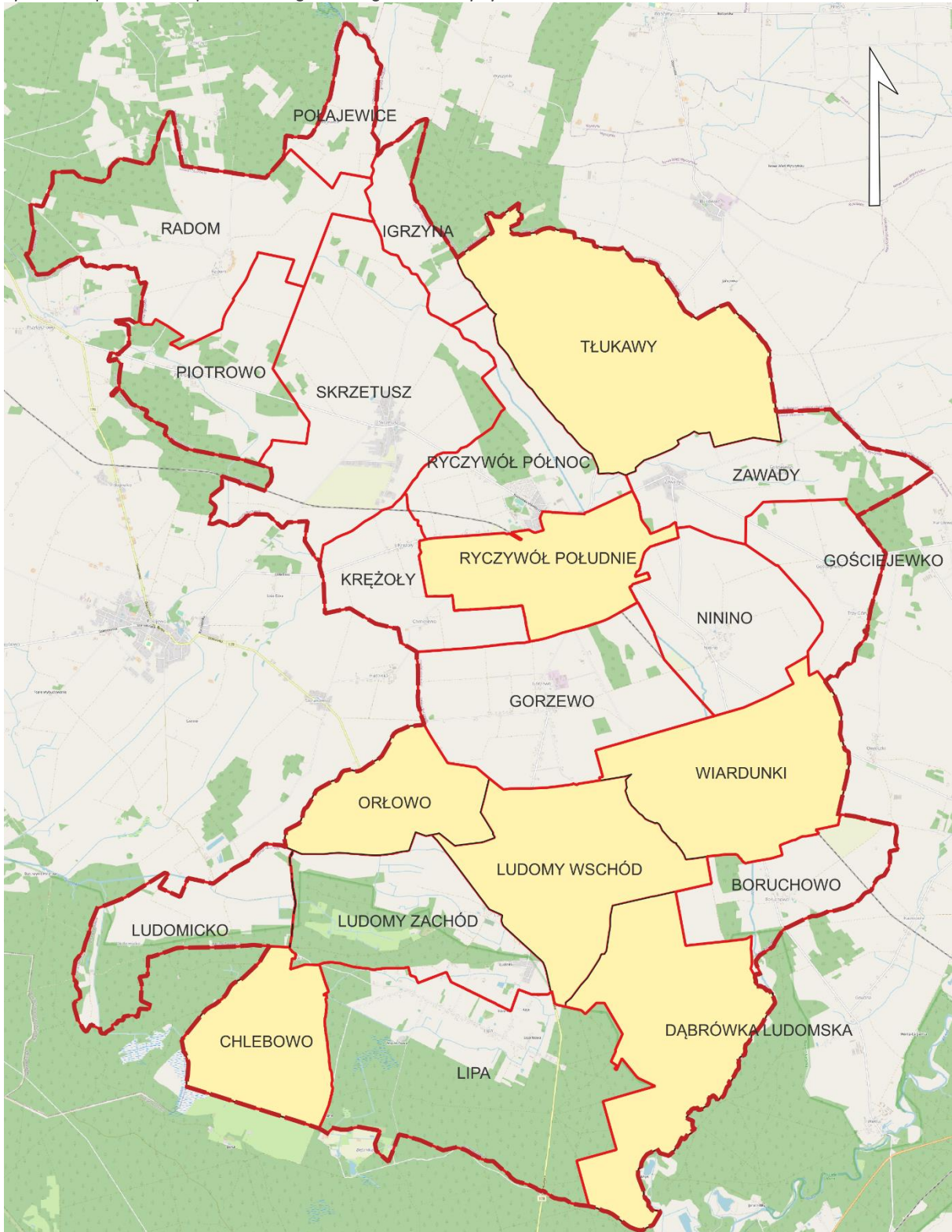
standardzie, a także niedorozwojem funkcji gospodarczych sprawia, iż przestrzeń jest dysfunkcyjna. Lokalna społeczność, która pozostała bez pracy po rozwiązaniu państwowego gospodarstwa rolnego wciąż trapiąca jest przez szereg problemów społecznych, w tym ubóstwo, bezrobocie, czy związaną z tym wysoką przestępczość.

Tym samym w granicach obszaru rewitalizacji znalazły się następujące miejscowości: Chlebowo, Ludomy (część), Drzonek, Łaszczewiec, Orłowo, Łopiszewo (część) i ulice w miejscowości Ryczywół: Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Juliusza Słowackiego, Jana Kochanowskiego, Słoneczna, Kolejowa, Obornicka, Nowa, Tadeusza Kościuszki, 6 Stycznia, Karola Marcinkowskiego, Plac 1 Maja, Kazimierza Stepczyńskiego, Czarnkowska, Chodzieska, Łąkowa, Wybudowanie, Polna.

Obszar rewitalizacji został wyznaczony na powierzchni 23,6 km² (co stanowi 15,2% powierzchni Gminy Ryczywół). Zamieszkiwany jest przez 1 844 osoby, co odpowiada 26,6% ludności Gminy. Obszar rewitalizacji skupia dużą część mieszkańców Gminy, dzięki czemu będą oni mogli skorzystać z efektów zaplanowanych działań. Co więcej, liczebność jednostek wpływa na wysoki potencjał ludzki, który może być wykorzystany do prowadzenia rewitalizacji w zakresie m.in. działań integracyjnych, aktywizacyjnych, a także może generować inicjatywy oddolne. To z kolei spowoduje, że z efektów działań rewitalizacyjnych skorzystają również pozostali, a drogą dyfuzji innowacji pewne działania mogą też odnaleźć naśladowców w pozostałych jednostkach.

Obszar zdegradowany wraz z obszarem rewitalizacji prezentuje mapa sporządzona zgodnie z art. 11 ust. 4 *ustawy o rewitalizacji*, stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Uproszony rysunek zamieszczono na następnej stronie.

Rysunek 17 Uproszczona mapa obszaru zdegradowanego w Gminie Ryczywół

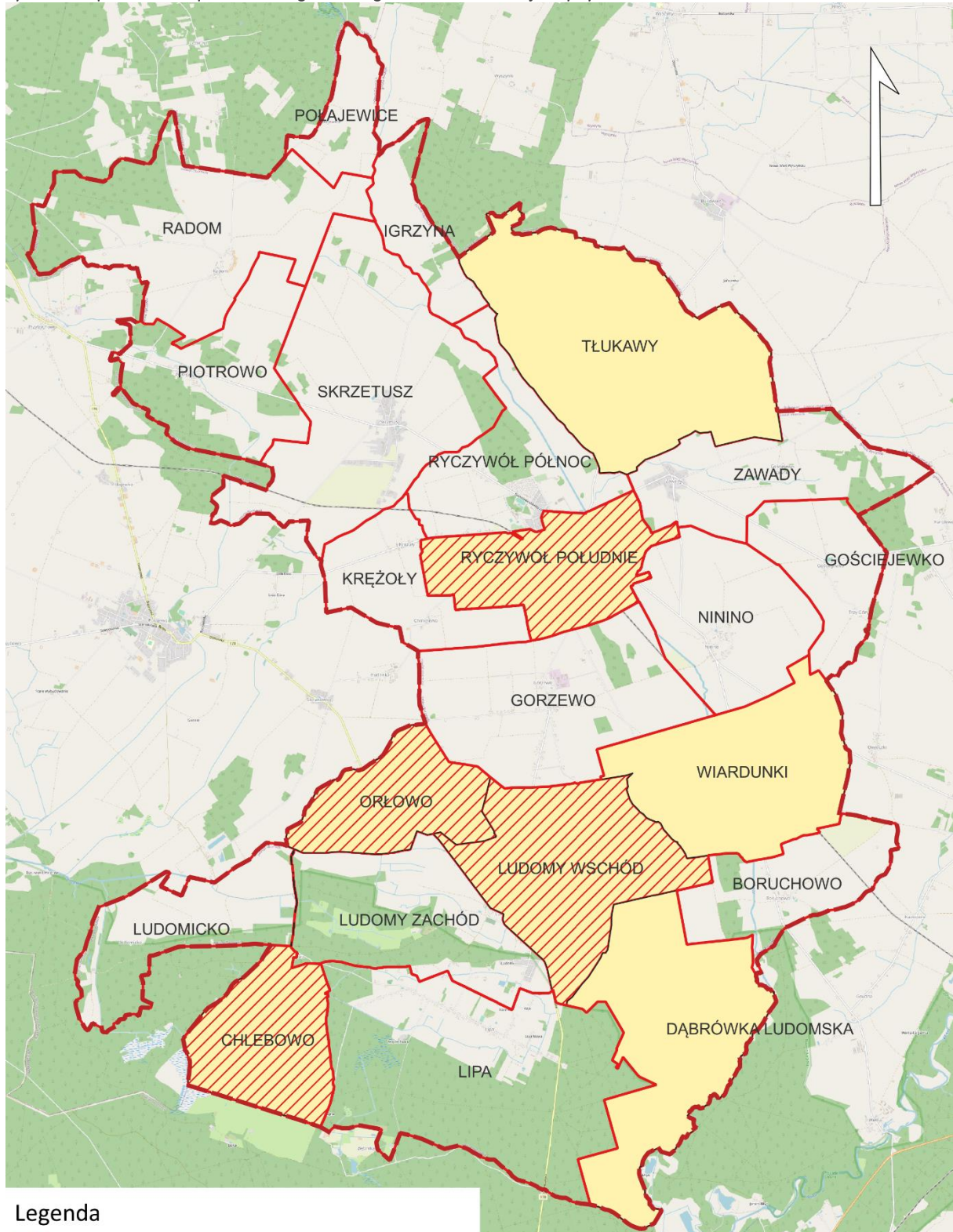
Legenda

- Granica Gminy Ryczywół
- Obszar zdegradowany

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 18 Uproszczona mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Ryczywole

Legenda

- Granica Gminy Ryczywół
- Obszar zdegradowany
- Obszar rewitalizacji

0 1 2 3 4 5 km

Źródło: opracowanie własne

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Położenie Gminy Ryczywół na tle powiatu obornickiego i województwa wielkopolskiego.....	4
Rysunek 2 Mapa Gminy Ryczywół.....	5
Rysunek 3 Formy ochrony przyrody	9
Rysunek 4 Zmiany liczby ludności w Gminie Ryczywół w latach 2018-2022	11
Rysunek 5 Wysokość dochodów i wydatków Gminy Ryczywół w latach 2018-2022	12
Rysunek 6 Dochody Gminy Ryczywół na 1 mieszkańca w latach 2017-2021 na tle powiatu obornickiego i województwa wielkopolskiego	12
Rysunek 7 Podział Gminy Ryczywół na jednostki analityczne	19
Rysunek 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	25
Rysunek 9 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	30
Rysunek 10 Struktura i liczba ludności w Gminie Ryczywół w latach 2003-2022.....	36
Rysunek 11 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej	40
Rysunek 12 Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 1000 mieszkańców.....	41
Rysunek 13 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery gospodarczej	47
Rysunek 14 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery środowiskowej	52
Rysunek 15 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej	59
Rysunek 16 Wartość wskaźnika syntetycznego dla sfery technicznej.....	63
Rysunek 17 Uproszczona mapa obszaru zdegradowanego w Gminie Ryczywół.....	68
Rysunek 18 Uproszczona mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Ryczywole	69

SPIS TABEL

Tabela 1 Zmiany liczby ludności w powiecie obornickim w latach 2018-2022.....	10
Tabela 2 Jednostki analityczne wyznaczone w Gminie Ryczywół.....	17
Tabela 3 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Ryczywół	18
Tabela 4 Wskaźniki wykorzystane do zdiagnozowania zjawisk kryzysowych	21
Tabela 5 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze bezrobocia.....	27
Tabela 6 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze ubóstwa	31
Tabela 8 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze przestępczości.....	32
Tabela 9 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze osób ze szczególnymi potrzebami	34
Tabela 10 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze kapitału społecznego.....	37
Tabela 11 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze aktywności społecznej.....	38
Tabela 12 Analiza wskaźnikowa sfery gospodarczej	44
Tabela 13 Analiza wskaźnikowa sfery środowiskowej.....	50
Tabela 14 Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej.....	56
Tabela 15 Analiza sfery technicznej	61
Tabela 16 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego - zestawienie zbiorcze	64
Tabela 17 Jednostki analityczne zaliczone do obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Ryczywół	65